

TWEEDE HOOFDSTUK.

Handelende van de kennis der ellende, of van de ware zaligmakende overtuiging van de Heilige Geest.**Van de kennis der zonden uit de wet**

Allereerst ontmoeten wij hier dan de leer van 's mensen natuurlijke ellende, waarin wij, van stuk tot stuk, aandachtig hebben na te gaan, niet alleen wat die waarheid *voorwerpelijk* inhoudt, maar ook, wat God ons van haar *bevindelijk*, in ons gemoed, door Zijn Geest geleerd heeft.

a. Tot een grondslag van de leer van 's mensen ellende komt hier dan eerst de heilige Wet Gods (vraag 4) in aanmerking.

ZONDAG 2**Vr. 3. Waaruit kent gij uw ellende?**

Antw. Uit de wet Gods.

Vr. 4. Wat eist de wet Gods van ons?

Antw. Dat leert ons Christus in een hoofdsom, Matth. 22:37-40: Gij zult liefhebben de Heere, uw God, met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de Profeten.

Vr. 5. Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Antw. Neen ik; want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

De Wet moet men, bij het ware licht van de Geest enigszins recht hebben leren kennen in deszelfs zuivere Goddelijkheid, heiligheid, geestelijkheid, volmaaktheid en onveranderlijkheid, in die mate, dat ons gemoed daar ten enenmale bij staande gehouden, gearresteerd en gebonden is geworden, en wij een duidelijk gezicht uit haar hebben verkregen van onze natuurlijke plicht en verbintenis aan God, als onze allerhoogste Koning, Schepper en Onderhouder. En hoe wij verplicht zijn, Hem te beminnen, te volgen, te eren, te dienen en te gehoorzamen, beide met ziel en lichaam en met alle krachten, zonder de allerminste overtreding, zelfs niet met een enkele zondige lust of gedachte, daar wij anders aanstonds, vanwege de hoogheid en heiligheid Gods noodzakelijk moeten vallen onder Zijn gestreng toorn, en onder de vloek van Zijn heilige Wet.

Omdat het een vaste en onveranderlijke waarheid van het Christendom is, dat *door de Wet de kennis der zonde is*, Rom. 3:20, zo lijdt het niet de minste tegenspraak, dat wij haar dan ook noodzakelijk zó recht en geestelijk moeten kennen, met enige mate van ware kennis, indien zij ons ooit zal kunnen strekken als een heldere spiegel in de hand des Geestes, tot een oprechte zondenkennis, zoals tot verkrijging der verlossing, door de Heere Jezus Christus, volstrekt noodzakelijk is.

En hierin ligt dan al gelijk de grond van het waarachtige *onderscheid tussen de ware gelovigen en de tijdgelovigen*.

De eersten ontvangen door het geestelijk licht van de ware kennis van God ook tevens een heilige en geestelijke kennis van de Wet, zoals daar is aangewezen, en door dit

middel worden zij dan ook noodzakelijk gebracht tot een hartgrondige overtuiging van hun zonden.

Maar de laatsten verkrijgen nooit een rechte en geestelijke kennis van de wet. Zij zien haar Goddelijkheid, geestelijkheid, heiligheid, enz. nooit recht in, om dat zij God Zelf nooit geestelijk gezien hebben, en dus ontbreekt hun dan ook altijd het ware licht, waarbij zij een grondige kennis kunnen nemen van de oorspronkelijke verdorvenheid van hun harten, en van hun doemwaardigheid en machteloosheid. De geveinsden, wat zij van de *Wet Gods* ook mogen weten, en welke werkzaamheden zij daar ook mee mogen hebben, tot overtuiging van vele dadelijke zonden, in een algemeen licht van de Geest (waaruit soms grote beroeringen van het gemoed kunnen ontstaan, die een schijn hebben van waarlijk geestelijke overtuiging), brengen het nochtans nooit zover, dat zij de geestelijke zin van de wet recht opnemen voor hun rekening, om daaraan volmaakt te voldoen, op straffe van de eeuwige dood bij de allergeeringste overtreding. Want indien hun, door Gods genade, de heiligheid en geestelijkheid van de wet maar eens waarlijk op het hart gelegd werden, al was het maar voor een enkel ogenblik, zo kon het niet anders zijn, of zij moesten dan ook noodzakelijk aanstonds zaligmakend overtuigd worden.

b. Het tweede dat hier te onderzoeken valt, is: *hoe men door die rechte kennis van de Goddelijke Wet, als een middel, nu ook gekomen is tot een ware kennis van de zonden?*

Want het een hangt zeer nauw aan het andere. Zodra als maar dat heilige licht van de wet, door de krachtadige werking van de Geest, heeft aangevangen helder te schijnen binnen in onze zielen, worden aanstonds onze ogen door God geopend, die tevoren wel vast gesloten waren. *Het gebod*, zegt de wijze koning, *is een lamp en de wet is een licht*, Spr. 6:23. Maar nu ondervinden wij met der daad, dat dit zeker waarachtig is. Wat openbaart dat Goddelijk licht der wet ons nu niet al een grote menigte van snode zonden en van allerhande goddeloosheden en ongerechtigheden, aan welke wij schuldig staan, en waar wij, helaas, al onze dagen moedwillig in geleefd en gewandeld hebben! Hoe dieper wij ingeleid worden in de vlekkeloze heiligheid en volmaaktheid van Gods wet, hoe wij (inkerende met dat licht naar binnen in onze harten), ook steeds dieper in onze zondige aard en natuur ingeleid worden, dat wij anders niet dan volstrekt onheilig en goddeloos zijn, en enkel maar *geneigd om God en onze naaste te haten*, (Vraag 5).

Van de natuurlijke vijandschap tegen God en de naaste

Het is van een zeer bijzonder gewicht en noodzakelijkheid, dat een iegelijk hier op deze waarachtige beschrijving van des mensen natuurlijke bedorvenheid met alle aandacht lette. Nooit kan iemand daar genoeg bij stil staan, om alleen van deze zaken een rechte kennis te nemen, en daarop een allernauwkeurigst onderzoek te doen in zijn eigen gemoed. De beschrijving is vervat in zeer korte woorden, doch zij opent ons een zeer ruim en breed veld van een nauwkeurig zelfonderzoek, veel meer dan het wel schijnt in de eerste opslag aan degenen, die niet gewoon zijn in de heilige waarheden van Gods Geest diep in te dringen. Want zij drukt niet maar slechts enige kwade of verdorven gesteldheid uit van 's mensen hart, die nog vergezelschap is met enig bijliggend of ingewikkeld goed.

Nee, maar zij wijst ons *een gehele en volstreckte verdorvenheid of onheiligheid* aan, en leert ons, dat de mens in zijn natuurlijke aard, en met al zijn wilsneigingen, pogingen, begeerten enz. niet anders is, en niet anders zijn kan, dan een gehele of enkele

vijandschap tegen God; zoals de Apostel het bedenken des vleses beschrijft welk het eerste en voorname grondvermogen van de ziel is, waaruit al de andere werkzaamheden van 's mensen geest onmiddellijk geboren worden en vloeien, als water uit een fontein, Rom. 8:7. Volgens deze heilige en waarachtige leer van de Geest is de mens van nature, in de staat der zonden, dan geheel vijandig gekant tegen de hoge God, die hem gemaakt heeft, en hij gaat met alle krachten en vermogens, beide van ziel en lichaam, in een volstreekte boosheid en haat tegen Hem uit, zijnde nergens minder toe geschikt of genegen, dan om zichzelf oprecht te onderwerpen aan de heilige wet van God, hetzij de wet des geloofs of der werken, in haar geestelijke zin genomen zijnde.

De zonde heeft de mens niet toegelaten, enige de allerminste zuivere begeerte daartoe nog te behouden binnen in zijn hart; maar zij heeft dat hart geheel vervuld met een boze vijandschap tegen God. Want gelijk de zondaar God Zelf alzo haat, wegens die oneindige heiligheid en hoogheid, waarmee Hij bekleed is, alzo haat hij ook niet minder Gods heilige gemeenschap, en mitsdien ook de weg des geloofs in de Heere Jezus Christus geopenbaard in het Heilig Evangelie, als de enige weg, om ons tot die zalige gemeenschap te leiden. Dadelijk, indien er nog maar enkel een oprechte neiging, zucht of begeerte in de natuur van de zondige mens was overgebleven, waarmee hij nog enigszins naar God of naar de Heere Jezus mocht uitgaan of als hij nog maar enige geringe geschiktheid, binnen in zijn gemoed, in de stand van de zonde had behouden, om zich daartoe, veel of weinig, zelfs onder een algemene overtuiging, nog vooraf te kunnen bereiden, - naar de manier van de Pelagiaanse leer, - dan zou de mens met zijn hart niet geheel dood liggen in de zonde en in de vijandschap tegen God en tegen Christus, volgens de duidelijke leer van de Heilige Schrift. Die van ons Gereformeerden met zo veel kracht en ernst daarom ook altijd is beweerd en staande gehouden, tegen degenen, die het halve Pelagianisme in onze kerk weer zochten in te voeren, tot genezing van de dodelijke wond van het *Antichristelijke Beest*. Wat heeft deze mensen toch kunnen bewegen, om zich zo sterk aan te kanten tegen die gezonde Catechetische beschrijving, dat de mens van nature geneigd is God en zijn naaste te haten? En waarom hebben zij zodanige moeite aangericht, om die uitdrukking, onder meer anderen, in de Catechismus, of geheel weggenomen, of genoegzaam versted en verzacht te krijgen, anders dan de Pelagiaanse geest, even door zodanige leer van 's mensen natuurlijke haat en vijandschap tegen God, ten enenmale wordt onderdrukt en terneer geslagen? Want het is volkomen zeker dat deze onze heilige Gereformeerde leer, alle Pelagianerij, zonder enige uitzondering in de grond slaat, als Dagon voor de ark ter aarde moet vallen, zonder ooit op enigerlei manier weer opgericht of hersteld te kunnen worden. Waarlijk, een van beide moet hier waarachtig zijn: óf de zondige mens moet van *nature geneigd zijn om God en zijn naasten te haten*, of anders, *om Die te beminnen en lief te hebben*, want een volstreekte onverschilligheid kan hier geen plaats grijpen. Indien het eerste waarachtig is, dan stort de Pelagiaanse leer, maar indien het laatste waarachtig is, dan stort de Gereformeerde leer op eenmaal geheel ter neer.

Hierin ligt dan, zonder enige tegenspraak, de wezenlijke grond en hartader van het waarachtige onderscheid, dat er is tussen de waarheid en dwaling, en mitsdien ook tussen de ware en de valse genade, of tussen het zaligmakend en het algemene werk van de Geest.

En zo zal het er dan nu ook alleszins op aankomen, in het ernstig beproeven van onze staat, dat wij van deze onze allerhoogste ellende en verdorvenheid door de zonden een bevindelijke kennis en overtuiging moeten bekomen hebben in onze harten, door de

krachtdadige werking van de HEILIGE GEEST, vergezeld met zodanige hartelijke droefheid, schaamte, berouw, vernedering en verslagenheid voor de hoge God, als een ware geestelijke overtuiging van deze Goddelijke leer in 's mensen gemoed, uit haar eigen natuur, noodzakelijk meebrengt. Want hier komt nu al aanstonds te pas, hetgeen wij tevoren als een algemene onderrichting voor een ieder in het beproeven van zichzelf aan de heilige waarheden van het geloof hebben terneer gesteld, dat men namelijk dezelve niet maar slechts moet kennen en toestemmen, als waarachtige en Goddelijke waarheden op zichzelf, neen, maar dat er ook noodzakelijk een gelovige en geestelijke toe-eigening moet zijn van iedere waarheid binnen in ons eigen gemoed, en dat hierin de wezenlijke kracht gelegen is van het zaligmakend werk van de Geest in de ziel. Daaruit volgt dan immers deze voornamelijk grondwaarheid van 's mensen volstreckte goddeloosheid en natuurlijke vijandschap tegen God, hier dan ook, zonder enige tegenspraak, door de krachtdadige overtuiging van de Geest, op een ieders gemoed gedrukt en toegepast worden, zodat hij diezelfde waarheid bevindelijk heeft leren verstaan en geloven, met betrekking tot zichzelf of tot zijn eigen staat in het bijzonder.

Wat zou het ons toch kunnen baten tot een zaligmakende vernedering van onze zielen, voor de hoge God, indien wij in het algemeen voor waarachtig houden, dat de mens van nature geneigd is om God en zijn naasten te haten, als wij het ook niet tevens voor waarachtig houden en er geheel van overreed zijn, dat dit ook in het bijzonder *onze* staat en toestand is, en dat ook wijzelf ten enenmale onheilig en goddeloos en diep en zondig en verdorven zijn? Of zou het anders ook een genoegzame overtuiging tot zaligheid kunnen geacht worden, wanneer de mens slechts enig gezicht en gevoel van zijn zondige werken heeft en zich daarom meer of min voor God vernedert, zonder nochtans te weten of boetvaardig te belijden, dat hij ook zelf in zijn natuurlijke aard geheel zondig en bedorven en een onverzoenlijke vijand van God is, die van zichzelf in alle eeuwigheid niet anders kan doen, dan die volzalige Heere en Zijn dierbare gemeenschap en genade, in Christus alleen maar te haten, te verwerpen en uit al zijn macht tegen te staan?

Een van beide: óf dit is waarlijk nu zo de zondige aard en natuurlijke geneigdheid van de mensen óf niet. Indien niet, dan moet noodzakelijk de Pelagiaanse leer staan, en de Gereformeerde leer vallen. Maar indien wèl, dan moet de mens ook zeker weten en geloven, als hij van Gods Geest zaligmakend overtuigd en aan zichzelf bekend gemaakt zal worden, dat zijn aard van nature ook waarlijk zo ten uiterste zondig, onheilig, goddeloos en geheel boos en verdorven is, of hij zal anders nooit tot een ware Evangelische vernedering en verbrijzeling voor God, en tot een oprechte haat en walging van zichzelf kunnen gebracht worden ten einde zijn leven en zijn zaligheid geheel buiten zichzelf, door het geloof in Christus, te zoeken, naar de weg van het Evangelie. Want wanneer de mens hier in de grond waarlijk blind blijft staan in de kennis van zijn zondige en goddeloze aard of natuur, - wat kennis van zonden hij ook hebben mag, - als hij geen ware geestelijke kennis bezit van zijn natuurlijke haat en aangeboren vijandschap tegen God, en daarover dan ook niet vernederd en oprecht verslagen is (gelijk het gewoonlijk toegaat met de geveinsden en tijdgelovigen), wat zal hier dan het onvermijdelijk gevolg van moeten zijn? Zal zulk een ten halve overtuigd zondaar dan wel ooit een zekere ontdekking kunnen bekomen van zijn geheel verloren, doemwaardige, onreine en machteloze natuurstaat, en dat hij van Gods heilig beeld beroofd en dood is door de zonden en misdaden, overeenkomstig de leer van de Heilige Schrift en van onze Gereformeerde kerk? En indien hij zulk een rechte en volkomen ontdekking door de werking van de Geest van zichzelf niet

ontvangt, zal hij dan niet noodwendig voor altijd moeten blijven staan in de Pelagiaanse grond van eigen willen, begeren, zoeken, pogen, bidden, werken, geloven, enz.? En zal hij er niet zelfs in zijn eigen krachten al op aanwoelen, onder gewone overtuigingen en bekommernissen, zo lang totdat hij langs die eigenwillige weg eindelijk enige rust voor zijn beroerd gemoed bekomen heeft, door middel van een losse en ongegronde toe-eigening van de waarheid van het Evangelie naar de manier van de tijdgelovigen?

Want dit is immers zeker, al wie niet waarlijk gelooft, dat hij van nature enkel maar geneigd is om God en zijn naasten te haten, die zal ook nooit waarlijk kunnen geloven, dat zelfs zijn allerbeste begeerten, gebeden, tranen en andere eigenwillige pogingen en wettische werkzaamheden, welke hij uit een gewone ontdekking en verlegenheid aanwendt om zalig te worden, alle van nature zonden zijn, en anders niet dan blinde, ongelovige bewegingen en voortbrengselen van dat bedenken des vleses, hetwelk vijandschap tegen God is, en dat zich aan de Wet van het zuiver geloof in de Heere Jezus enkel op de genadige beloften van het Evangelie niet kan, noch wil oprecht onderwerpen, evenmin als aan de geestelijke zin van de wet der werken, die zegt: *Gij zult niet begeren*, Rom. 7:7.

Er moet wel zorgvuldig in acht genomen worden, dat de bekering des mensen bestaat in twee stukken: *in de afsterving van de oude, en in de opstanding van de nieuwe mens*. Het gehele geheim van het Christendom ligt in de behoorlijke onderscheiding van die twee zaken. De Apostel, waar hij spreekt van zijn eigen bekering, drukt die beide ook nadrukkelijk uit, zeggende: *"Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou. Ik ben met Christus gekruist, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij,"* Gal. 2:19, 20. En dit getuigt hij ook zonder onderscheid van alle ware gelovigen: *"Gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God,"* Kol. 3:3. Dit noemt de Zaligmaker *zijn leven te verliezen en hetzelfde te vinden*, Matth. 16:25; Luc. 9:24. Wie ziet niet, dat deze twee geheel onderscheiden zaken zijn? De mens moet eerst sterven en dan leven. Hij moet eerst in de dood van zichzelf komen, eer hij kon komen in het leven van God of van Christus. Eerst moet hij zijn leven verliezen, eer hij hetzelfde kan vinden. Dit zalige geheim verstaat de huichelaar niet. Nochtans wil het niet anders zeggen, dan dat de zondige mens, die waarlijk bekeerd en wedergeboren wordt, een tweërlei krachtadige werking van de Geest Gods tot zaligheid in zijn ziel moet ondervinden en gewaar worden.

Eerst, dat hij door de wet zodanig geestelijk verlicht en overtuigd moet worden in zijn hart, dat hij zijn eigen natuurleven geheel komt te verliezen, af te leggen en te verzaken, en alzo waarlijk aan zichzelf en aan zijn eigen wijsheid, kracht, gerechtigheid, werk, plicht, voornemens, begeerten en dergelijke, geheel komt te sterven, en niets meer tot zijn zaligheid te doen weet, zelfs zoveel niet, dan een enige zucht, begeerte of poging uit zich zelf; naardien hij nu levendig overtuigd wordt, dat zijn natuurlijke aard of geneigdheid zich enkel maar daarheen uitstrekt, om God en zijn naasten te haten, hetwelk hem dan noodzakelijk moet brengen in de waarachtige zelfverlorenheid voor de hoge en heilige God.

Ten andere, dat hij zijn eigen leven alzo geestelijk door de wet geheel verloren hebbende, nu door middel van een zuiver en oprecht geloof, gewerkt van de HEILIGE GEEST, door het Evangelie in zijn hart, weer opnieuw moet opgewekt en levend gemaakt worden met Christus en in Christus uit loutere

genade, zonder iets van zijn eigen toedoen, wat het ook mocht zijn, of hoe het ook genaamd of begrepen mocht worden.

Deze zijn als de twee kanalen, langs welke de zaligheid afvloeit in de harten van alle ware gelovigen. Al wie dan niet eerst op zodanige wijze het leven geheel verloren heeft in zichzelf door een geestelijke overtuiging uit de Wet, die heeft ook nooit het leven waarlijk gevonden in Christus door een geestelijk geloof uit het Evangelie. De Apostel legt daarom ook het een als een grond voor het andere, zeggende: *indien wij nu met Christus gestorven zijn* (door de kruisiging namelijk van de oude mens, waar hij zo even tevoren van gesproken heeft), *zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven*, Rom. 6:8, zie ook Joh. 11:25.

Even in die voorgestelde zaken ligt dan ook de voornamelijk grond van het wezenlijke onderscheid tussen de zaligmakende en de algemene overtuiging, of tussen een Pelagiaanse en een Gereformeerde bekering. In een algemene overtuiging (hoe hoog die ook gaan mag, en welke beroeringen en gemoedsbewegingen zij ook met zich mocht voeren), blijven de mensen nochtans altijd staan in de grondslag van hun eigen verdorven leven, maar zij worden niet door een ware geestelijke ontdekking aan het einde van hun eigen werk gebracht, waar zij zichzelf met al hun denken, willen, begeren, pogen, zuchten, tranen en gebeden geheel en eeuwig voor God verloren vinden liggen in de zonde, en onder Zijn heilige vloek en toorn. Bijgevolg raken zij hier nooit zo ver van het eens alles zalig-hulpeloos en radeloos bij zichzelf waarlijk op te geven voor Christus en Gods vrije genade. En wat is hier toch anders de reden van, dan omdat al zulke mensen (zij mogen beroeringen en overtuigingen hebben zoveel zij mogen), nochtans nooit zo ver met geestelijk licht hartgrondig en bevindelijk overtuigd worden, dat zij hun volstreckte vijandschap tegen God levendig komen te zien, zoals dezelve van nature geheel de overhand over hen genomen heeft, beide naar ziel en lichaam, maar zij blijven inwendig onder hun hoogste beroeringen, overtuigingen, bekommernissen en benauwdheden nochtans altijd onveranderlijk werken met hun eigen natuurlijke bewegingen en ongelovige begeerten en pogingen, om God tot barmhartigheid jegens hen te verwekken op de Pelagiaanse methode. Immers wat de grondslag betreft, zij worden wezenlijk nooit recht in hun gemoed gewaar, dat de gehele begeerlijkheid van 's mensen hart van nature enkel zonde is, Rom. 7:7. Hier staan de geveinsden en tijdgelovigen altijd voor verlegen en verstomd, en zij kunnen van zichzelf nimmermeer een hartgrondige rekenschap geven (overeenkomstig de Schriftuurlijke leer van de volstreckte verdorvenheid, goddeloosheid, blindheid en vijandschap van 's mensen hart door de zonde), hoe zij die Goddelijke waarheid bevindelijk in hun eigen gemoed door de Geest geleerd hebben, *dat ook al het gedichtsel der gedachten zijns harten ten allen dage boos is*, Gen. 6:5. Want indien zij slechts dit ene recht geleerd hadden door Gods overtuigende en zielverlichtende genade, dan hadden zij ook zelfs niet één goede begeerte, zucht, verlangen of neiging van het gemoed naar God of naar de Heere Jezus en Zijn genade in hun harten meer kunnen vinden, - zoals die natuurlijk nu gesteld zijn, - maar zij zouden met de Apostel dan ook *door de wet der wet gestorven zijn, opdat zij Gode leven zouden*, Gal. 2:19. Doch deze is de grote verborgenheid der zaligheid, welke alleen de ware uitverkorenen en gelovigen in Christus van de Heilige Geest inwendig geleerd wordt, als Hij hen door Zijn almachtige genade nu aanvangt te wederbaren en uit de dood der zonde levend te maken. Hiervan moet dan ook gezegd worden: *omdat het u gegeven is de verborgenheden des Koninkrijks der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven*, Matth. 13:11.

Het is te vergeefs, hier deze tegenwerping te willen maken, gelijk men zo van sommigen soms hoort, alsof men, met zo nauw op deze dingen aan te dringen, ook wel ál te bepaald handelen zou met het *werk van Gods Geest* in der menschen harten, hetwelk toch *zeer verscheiden* toegaat, en niet in allen op een en dezelfde manier. Want waarlijk, deze stelling zo los en onbepaald ingevoerd, en gebruikt op een wijze, gelijk veeltijds van de onervarenen geschiedt, zou gemakkelijk genoeg daarheen kunnen leiden, om het zuivere en regelmatige praktikale gebruik van onze Gereformeerde waarheid allengs weg te nemen, ja wel geheel de bodem in te slaan. Wij moeten het immers noodzakelijk altijd houden voor een onfeilbare grondregel van het Christendom, waar men in het minst niet van mag afwijken, dat de Heilige Geest Zijn zaligmakende werking in de harten van de gelovigen niet slechts in nauwe overeenkomst met de waarheid van de Schrift, maar ook even door middel van dezelve gewoon is te verrichten, dienvolgens kan men dan de werking van de Geestes nooit te zeer bepalen door een eenvoudig en gezond gebruik van de waarheid zelf. Ja, hoe zal men anders ooit met enige vaste en genoegzame zekerheid kunnen weten, dat een inwendig werk van het gemoed in ons of in anderen een waar zaligmakend werk van de Geest is, indien men het niet regelmatig en met enige nauwkeurige bepaling aan de duidelijke en fundamentele grondwaarheden van het Woord zal mogen toetsen en behoorlijk beproeven? Moet niet ons geloof middellijk alleen rusten op de geopenbaarde waarheid van de Geest in de Schrift? Moet niet ieder naar die regel wandelen? Hoe zou iemand dan toch durven beweren en openlijk staande houden, dat de zuivere en wezenlijke grondwaarheden van de Religie (zo ver die tot zaligheid nodig zijn van een ieder recht gekend en hartelijk geloofd te worden), een al te grote of te nauwe bepaling zou zijn in de beproefing van het werk van de Geest? Wat zal dan nu voortaan de onfeilbare regel of toetssteen zijn in het Christendom, waaraan een ieder zijn geestelijke staat en zijn inwendige bevindingen, daden en werkzaamheden nauwkeurig zal beproeven, of die zaligmakend zijn of niet? Gewisselijk, zij die zo roepen, dat *men Gods werk in de zielen te zeer bepaald behandelt*, als men het nauw tracht te binden aan onze wezenlijke en noodzakelijke Gereformeerde grondwaarheden, mogen toezien, dat zij deze heilige banden niet langzamerhand verzwakken en in stukken breken, en dat zij, om het Christendom te gemakkelijker op te bouwen, hetzelfde niet mettertijd geheel ter neer werpen, en door zodanige handel ongevoelig een wijde deur voor de satan openen, om de blinde mensen maar wild en los alles te doen aanzien voor een zaligmakend werk van de Geest, wat er slechts een zweem of gedaante van heeft.

Helaas! Het is een droevig teken, dat de liefde van de waarheid in veler harten reeds is beginnen te verkouden, en dat een geest van losheid en ijdelheid merklijk de overhand genomen heeft, als men met de waarheid zelf bereids bekommerd en verlegen raakt, en als men aan die Goddelijke banden niet meer zo nauw bepaald en vastgebonden wil zijn. Dit kan geen ander gevolg hebben, indien men zo wil voortgaan, dan dat Gods helder licht hoe langer hoe meer moet wijken van der menschen ogen, waardoor zij de wezenlijke onderscheidingen tussen de ware en de valse genade, of tussen de zaligmakende en de algemene werkingen van de Geest dan ook noodzakelijk geheel moeten verliezen. En aldus wordt de weg dan nu gebaad om een meer Pelagiaans of een meer Enthusiastisch Christendom onder ons op te bouwen, terwijl het oprechte en geestelijke Christendom tevens met de heilige waarheid langzamerhand te gronde gaat. Hier tegen is geen ander hulpmiddel, dan dat de Geest ons zelf weer terugvoere tot Zijn eigen waarheid, en ons die recht leert verstaan,

grondig geloven en ijverig betrachten. En dan zou daar ook weer een helder licht bij ons schijnen, om het ware van het valse in de zaken van het Christendom behoorlijk te onderscheiden.

Wij hebben het dienstig geoordeeld deze zaak een weinig nader alzo te openen, om het bijzonder gewicht, hetwelk daaraan hangt *in 's mensen zelfbeproeving*. Want terwijl de Catechismus dit stuk, gelijk doorgaans, maar met korte woorden hier aanroert, zonder daarvan enige uitbreiding te maken, zo geeft dit aan velen aanleiding, om er zeer licht en los overheen te lopen, weinig bevattende, hoe juist deze Goddelijke leer (dat ieder mens van nature geneigd is, om God en zijn naasten te haten), ons de allerrampzaligste en uiterste verdorvenheid van 's mensen hart door de zonde wel duidelijk aanwijst, waardoor zij, volgens hetgeen daar verder op volgt (Vraag 8), ook zelfs alzo verdorven zijn, dat zij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed, (en dus ook tot de allerminste goede gedachte of begeerte des harten), en geneigd tot alle kwaad, tenzij dan, dat zij door de Geest Gods wedergeboren worden. Groter ellende en verdorvenheid van de menselijke natuur kan er niet zijn of bedacht worden. Doch dit slechts in het algemeen, als een stellige waarheid, te weten en te belijden, zal ons geen wezenlijk voordeel kunnen doen, want dit is maar het historisch geloof. Maar wij moeten daar een duidelijke, grondige, levendige en hartroerende kennis van gekregen hebben in onze zielen, indien wij anders van Gods Geest zaligmakend zullen zijn overtuigd geworden. Waar zodanige Goddelijke en bevindelijke kennis in de grond nog ontbreekt, daar is alle andere ontdekking niet meer dan een gebrekkige overtuiging, waar vele tijdgelovigen en nabij christenen eeuwig ongelukkig in verloren gaan.

Van de erfzonde in Adam

ZONDAG 3

Vr. 6. Heeft dan God den mens alzo boos en verkeerd geschapen?

Antw. Neen Hij; maar God heeft den mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God zijn Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.

Vr. 7. Vanwaar komt dan zulke verdorven aard des mensen?

Antw. Uit den val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

Vr. 8. Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?

Antw. Ja wij; tenzij dan dat wij door den Geest Gods wedergeboren worden.

c. Vanhier leidt ons de Catechismus, (vraag 6 en 7), tot de eerste bronader en de waarachtige oorsprong van deze rampzalige verdorvenheid van de menselijke natuur, zijnde *de val en de ongehoorzaamheid van Adam*, enz. Dit is al weer een stuk van de hoogste aangelegenheid, waaromtrent wij ons gemoed hebben te onderzoeken, wat waarachtige kennis en overtuiging de Heilige Geest van deze gewichtige waarheid van het Evangelie in onze harten tot onze vernedering gewerkt heeft. Want zoals de Geest de waarheid van 's mensen ellende duidelijk leert in de Heilige Schrift, alzo leert Hij dezelve ook bevindelijk en krachtadig binnen in de harten van alle ware gelovigen. Hierom zegt de Apostel: "*Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaad, door het woord der waarheid,*" Jac. 1:18. De Geest brengt door middel van het gehoor, of door het lezen

en overdenken, de fundamentele hoofdwaarheden van het Christendom, zowel van de Wet als van het Evangelie de mensen aan het verstand, wie Hij wil vernieuwen en wederbaren. Hij drukt en bindt die vast op 's mensen gemoed, en doet hen die zodanig zeker geloven, alsof God Zelf zodanige waarheden van uit de hemel met Zijn Eigen mond tot de mens sprak. Dan schijnt de waarheid met een geestelijk licht zo levendig en krachtdadig in het hart, dat de mens die als waarachtig Goddelijk moet aannemen en geloven, en er zich geheel, aan gevangen moet geven, gevoelende nu, dat Gods Woord levendig is, en krachtig en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, Hebr. 4:12. Zonder deze inwendige en krachtige werking van de Geest kwam nooit enig mens tot een rechte kennis en geloof van de waarheid.

Dus doet de Heilige Geest, als Hij onze harten komt wederbaren, ons dan ook wel duidelijk en levendig uit Gods Woord zien en bemerken onze volmaakte schepping in Adam naar Gods beeld, *doch hoe wij allen in hem gezondigd hebben*, Rom. 5:12, en tegelijk met hem gevallen zijn, en door zijn ongehoorzaamheid tot zondaars zijn gesteld geworden, vs. 19. Nu krijgen wij een geestelijke kennis van die heilige verborgenheid, hoe Adam onze en aller mensen natuurlijke stamvader, wortel en hoofd is, en hoe nauw wij met hem verbonden en verenigd zijn, als de takken in de boom, zodat zijn zonde, waarmee hij Gods verbond verbroken heeft, ons geheel aankleeft en onze eigen zonde is, zo door toerekening van de schuld als door overerving van de smet. En langs die weg worden wij dan eerst recht in de grond van onze verloren staat door de zonde ingeleid. Hoe gruwelijk, walgelijk, rampzalig en ten enenmale boos en goddeloos beschouwt een mens dan zichzelf, als hij bij het licht van de Geest nederdaalt tot de eerste oorsprong van zijn geboorte en afkomst uit Adam! Dan roept hij uit met David: *"Ziet, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonden heeft mij mijn moeder ontvangen,"* Psalm 51:7. Dan wordt de mens eerst recht beschaamd voor de heilige God en een waarachtige droefheid en berouw doorwonden nu zijn ziel meer dan men zulks met woorden zou kunnen uitdrukken. Hij krijgt nu zulk een walging van zichzelf en van al zijn eigen gerechtigheden, dat hij daarvan nu werkelijk een gruwel heeft en die nu allen zonder onderscheid van zich werpt als een vuil maanstondig kleed. Nu hij zijn onreine en zondige oorsprong heeft leren kennen, nu is het alles enkel zonde wat in of aan hem is, tot zijn hart toe, waarin hij zelfs niet een goede gedachte, beweging of begeerte meer gewaar wordt. Nu gevoelt de arme mens, *dat hij geheel dood is door de misdaden en door de zonden*, Efeze 2:1; en *dat hij vleselijk verkocht is onder de zonden*, Rom. 7:4. Welke goede dingen of bewegingen hij tevoren meende dat er nog in hem waren, zo bemerkt hij nu in het helderschijnend licht des Geestes, dat het alles maar zijn diepe blindheid en een listig bedrog van de duivel geweest is, waarin hij altijd geleefd heeft, eer hij God kende. Voorzeker, nooit was enige overtuiging volkomen en waarlijk zaligmakend, wanneer een mens zijn nauwe oorspronkelijke vereniging met Adam, beide in de schepping en in de val, niet grondig door de werking van de Geest heeft leren kennen. Want het is geenszins genoeg, dat wij in onze eigen dadelijke of werkelijke schuld voor God staan, dit is slechts de halve zaak, maar we moeten voor Hem ook tevens staan in onze aangeboren erfschuld. Deze moeten wij grondig kennen en die geheel houden en voor God opnemen als onze eigen en waarachtige schuld, zonder enige verschoning. En onze harten moeten daarover ten enenmale vernederd en verootmoedigd worden voor de ogen van des Heeren heiligheid of wij kunnen anders van deze onze doemwaardige erfzonde nooit uit Gods genade verlost en gerechtvaardigd worden door het geloof in Christus.

De Heilige Geest overtuigt de ware gelovigen niet maar ten halve, maar geheel en volkomen van hun zonden, zoals noodzakelijk is om hen in waarheid geheel te doen sterven aan de wet en al hun eigengerechtigheid, waaraan de mens van nature zo vast verbonden is. Nooit zal iemand door een waar geloof zijn toevlucht geheel nemen tot de tweede Adam Christus, die niet eerst door een geestelijke overtuiging zich geheel dood en verloren gevonden heeft in de eerste Adam, welke het verbond heeft overtreden in het paradijs.

Dit is alweer een zeer gewichtig stuk van een ware *zelfbeproeving*, hetwelk de *geveinsden en tijdgelovigen* gewoonlijk maar licht overlopen, of ook wel geheel aan zijde stellen, immers niet ernstig en hartgrondig behandelen. Want nimmer worden deze van hun aangeboren verdorvenheid, zodat zij daarom in ware zielsboetvaardigheid voor God verootmoedigd worden, overtuigd, gelijk het met de ware gelovigen gaat. Zij mogen die heilige waarheid op zichzelf verstaan en kennen en daarvan een gezonde belijdenis doen, evenals van de andere waarheden van het Christelijk geloof; ja, zij mogen er zelfs op hun wijze ook mee werken en trachten het gevoelen daarvan zichzelf op te dringen, maar nooit worden zij daar personeel gelovig ingeleid door de werking van de Heilige Geest, in die mate dat zij met hun harten waarlijk inzinken om zo te spreken, in de grondeloze diepte van hun ellende en van hun verloren staat in Adam. Want dan zou volgen, *dat zij het leven hunner hand niet meer zouden kunnen vinden*, Jes. 57:10, maar dat zij ware boetvaardigen en armen van geest en oprechte hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid zouden moeten worden, aan wie de beloften der zaligheid geschieden, Matth. 5:3, 6. Doch zo ver bracht het nooit enige huichelaar in de wereld. Dit is alleen maar eigen aan de ware zaligmakende overtuiging van de kinderen Gods, die, *gelijk ze allen in Adam sterven, also ook in Christus allen levendig gemaakt worden*, 1 Kor. 15:22. De Heilige Geest hen wederbarende, leidt hen eerst door Adam in de dood, en dan door Christus in het leven. Deze orde volgt Hij altijd in het zaligmakend bekeren van de uitverkoren zondaren. En daarom blijft dit ook altijd een wezenlijk deel van een ware zelfbeproeving.

Van de Goddelijke rechtvaardigheid en 's mensen verdoemelijkheid vanwege de zonde

ZONDAG 4

Vr. 9. Doet dan God den mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist wat hij niet doen kan?

Antw. Neen Hij; want God heeft den mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen; maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, van deze gaven beroofd.

Vr. 10. Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?

Antw. Neen Hij, geenzins; maar Hij vertoort Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.

Vr. 11. Is dan God ook niet barmhartig?

Antw. God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist Zijn gerechtigheid dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.

d. Maar aangezien in de weg van de gerechtigheid geen misdaad begrepen kan worden zonder straf, alzo volgt in de weg van de Geest op de overtuiging van de schuld of de zonde dan ook altijd onmiddellijk die van de vloek en de dood. *Want de bezoldiging der zonde is de dood*, Rom. 6:13. Daarom leidt de Catechismus ons van de zonde dan ook aanstonds tot haar *tijdelijke en eeuwige straf*, ons voorhoudende (vraag 9-11), *de geduchte heiligheid en rechtvaardigheid van de almachtige God, de hoge Richter van hemel en aarde*. Hiervan overtuigt de Heilige Geest de gelovige zondaar niet minder dan van de zonde zelf. Datzelfde Goddelijke licht van de waarheid, hetwelk de Geest in 's mensen hart ontsteekt, en dat hem de schuld en walgelijke onreinheid en de aangeboren besmetting van de zonde duidelijk ontdekt, stelt hem ook niet minder duidelijk en levendig de verdoemelijkheid en strafwaardigheid van zijn zonde in het gericht van de hemel voor ogen. Des Heeren Geest, verlichtende het hart met de heldere zonnestralen van de waarheid van de Schrift, acht het geenszins genoeg tot de mens slechts te zeggen: *gij zijt een zondaar, in de zonde geboren en daarin opgevoed; gij hebt anders niet dan zonde gepleegd van de buik af aan; uw beste werk is enkel zonde; gij zijt geheel melaats en onrein van de voetzolen tot aan het hoofd; dit moet gij, o zondaar! kennen, belijden en betreuren*. Alle zodanige overtuiging zou in genen dele genoegzaam zijn, om de zondige mens recht te vernederen voor de hoge God en om hem geheel en al te brengen tot een hartgrondige verslagenheid over zijn zonden, en tot een heilige radeloosheid en een ware armoede van de Geest, zoals vereist wordt om een gepast voorwerp te zijn voor Christus en voor de vrije genade van het Evangelie. Want als de mens alleen maar van zijn zonde overtuigd werd, zonder dat hem Gods *rechtvaardigheid en zijn verdiende straf* ook tevens met kracht op zijn hart gedrukt wordt, zo zou hij dan voor Gods ontzaggelijke hoogheid, heilige majesteit en almachtige toorn en gramschap geenszins vrezen, of zich daaromtrent veel bekommeren, en zo zou hem de zonde, vanwege haar bittere en dodelijke gevolgen dan ook nooit recht tot een drukkende last zijn voor zijn gemoed, maar hij zou slechts uit zichzelf een deel flauwe en geveinsde pogingen bij God aanwenden en altijd maar in een werkverbond heimelijk blijven steken, zonder gelovig oprecht met Hem te handelen door de Borg en Middelaar Christus naar de voorgeschreven weg van het heilige Evangelie. Ja, het is niet mogelijk, dat er een ware overtuiging van zonde zou kunnen zijn, zonder overtuiging van de straf en van de dood en de vloek, die onafscheidelijk aan de zonde vast zijn. Want de zonde wordt in haar ware gedaante en natuur nooit recht van ons gezien dan in het helderschijnend licht van Gods oneindige hoogheid, heiligheid, gerechtigheid enz. Daar bekent men dan eerst recht tegen welk een geduchte en vreselijke Majesteit men gezondigd heeft, die de alvermogende Heere van hemel en aarde is en die de minste versmading of ontering van Zijn hoogheid niet kan verdragen of dulde, dat Zijn heilige geboden van enig schepsel overtreden of veracht worden. Wij hebben maar iets van Gods oneindige heiligheid en oppermacht te kennen, om te bemerken, welk een vreselijk God Hij is, welk een haat Hij heeft tegen de minste zonde, hoe schrikkelijk Hij Zich daarover vertoort en welk een grimmig wreker Hij is om de zondaars tijdelijk en eeuwig te straffen. Dit zal ons dan van zelf leiden tot de gestrengte vloek van de wet, die God aan de ongehoorzamen en overtreders bedreigd heeft, zeggende: *"Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen,"* Gal. 3:10. Deze Goddelijke sententie, eenmaal uitgesproken in het heilige gericht des hemels, is vast en

onherroepelijk en even zomin als God Zijn wezen en deugden kan veranderen, kan Hij die sententie veranderen. Daarom zal nooit een enig zondaar uit genade gerechtvaardigd worden door het geloof in Christus, over wiens ziel dit veroordelend vonnis van de Goddelijke gerechtigheid niet eerst bevindelijk gegaan en uitgesproken is, door het inwendige licht van de Heilige Geest, hetwelk hem die waarheid duidelijk genoeg doet kennen, hartelijk geloven en personeel doet toe-eigenen, alzo dat de Geest hier zelf spreekt in het hart van de zondaar: *gij zijt een goddeloos en vervloekt zondaar; gij ligt onder Gods toorn; gij zijt gevallen in de misdaad van de gekwetste Goddelijke Majesteit en hebt de dood en de helse straffen eeuwig verdiend; vervloekt is uw lichaam en ziel, uw gaan en staan, uw eten en drinken, ja ook uw eigenwillige en ongelovige godsdienst en uw beste deugden en werken; gij hebt met dat alles van Gods barmhartigheid niets te hopen; want Hij is een rechtvaardig Richter, een God die alle dagen toorn; "al wiest gij u schoon met salpeter en naamt u veel zeep, zo is toch uw ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend, spreekt de Heere, Heere", Jer. 2:22. "O zondaar", zegt de Geest, "uw bidden uw schreien, uw kermen, uw op de borst slaan, uw vasten, uw aalmoezen, het kan u allemaal niets baten, omdat gij in de schuld en in de toorn zijt gevallen; want zo velen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder de vloek", Gal. 3:10.*

Op die wijze drukt de Heilige Geest dan Gods vloek en toorn de uitverkorenen, welke Hij oprecht wil bekeren en Christus inlijven door een zaligmakend geloof, zodanig op het hart, dat zij daaronder geheel vernederd worden, voor de voeten van Gods Majesteit. O, zij erkennen nu, uit een volkomen gemoedsoverreding, dat zij niet alleen zondaars zijn van de buik af aan, en dat al wat in of aan hen is, en wat ooit door hen gedaan is, enkel zonde is, maar dat zij ook vervloekte zondaars zijn, die de hel, dood en eeuwige verdoemenis zekerlijk verdiend hebben, en dat God oneindig heilig en vlekkeloos rechtvaardig is, die de schuldigen geenszins wil onschuldig houden. Zij moeten die rechtvaardigheid in God nu ook volkomen billijken en toestemmen, ja, die aanbidden en prijzen, daarvoor beven, en zich daaraan geheel onderwerpen, met te erkennen, dat God hun geenszins onrecht zou doen, indien Hij hen voor eeuwig in de hel wilde werpen. Hun mond is hier, voor de hoge en heilige God, geheel gesloten en verstomd, en zij hebben niets voor Hem in te brengen tot hun verschoning; ach nee, maar zij roepen uit met David: *Ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet open doen*, Ps. 39:10. *Bij U, o Heere, is de gerechtigheid, bij ons de beschaamdheid der aangezichten*, Dan. 9:7. En zo wordt hier dan bevindelijk en praktisch, met het gemoed, de waarheid erkend van de heilige leer van de Apostel, *opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij*. Daarom zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor Hem, Rom. 3:19, 20. Hier eindigen dan nu ook des mensen eigenwerk en gerechtigheid, waarin hij totnogtoe is blijven staan, onder al zijn voorgaande overtuigingen, arbeidende slechts alleen met zijn smekingen en tranen, en met een menigte van allerlei plichtsbetrachtingen, om Gods toorn te stillen, Zijn rechtvaardigheid af te wenden of te verzachten, en om Zijn genade en barmhartigheid te verwerven, zonder een hartelijk geloof in de Middelaar Christus Jezus. Want dit is gewoonlijk het uitwerksel van een onvolkomen overtuiging (indien de mens anders niet inkeert in een weg van volstreekte wanhoop, gelijk Kaïn, Saul, Judas en anderen), dat de drukkende last van de zonden op het hart en van de vrees van de dood zodanige ontwaakten en bekommerden enkel maar drijft in een wettische weg van eigen werkelijkheid, om God tot barmhartigheid over zich te bewegen. De mensen zijn uit hun ongelovige aard, en in hun diepe geestelijke blindheid toch al genegen, om eveneens met God te handelen, als een gevangen

misdadiger doen zou, die wel genoeg overwonnen zijnde van zijn bedreven kwaad, dat des doods waardig is, zodat hij daartegen geen uitzonderingen, ijdele verschoningen of ontkenkende pleitredenen weet aan te voeren, echter de heiligheid en de gestrengheid van het recht, dat tegen hem is, niet behoorlijk overweegt, en dus niet aanmerkt, dat hij met een onkreukbare en onverbiddelijke Richter te doen heeft, wiens ambt vereist, de gerechtigheid enkel maar te dienen en uit te voeren.

Zulk een misdadiger, zoekende zijn leven nog te redden en te behouden, indien mogelijk, zou het dan immers alleen daarop toelagen, om te trachten met tranen en smekingen en met goede beloften, het hart van de Richter te vermurwen, en Hem tot barmhartigheid en medelijden te bewegen. Maar zo ras hij overtuigd wordt van de onverbiddelijke rechtvaardigheid en gestrengheid van de Richter, en dat het vonnis, over hem geveld, onveranderlijk en onherroepelijk is, acht hij zijn leven verloren te zijn, en laat af, om het behoud van hetzelfde nog langer te schreien en te smeken. Nu gevoelt hij eerst het gewicht van het doodvonnis, dat hem drukt. O, hoe bang en benauwd is het hem nu, hoe is die arme mens nu te moede! Nu ziet of weet hij geen uitkomst meer om zijn leven te behouden; hij moet zich nu tot de dood gaan schikken, zulks is het beste en het enigste, wat hij kan doen. Dit is een bekwaam afbeelding van een ware geestelijke en zaligmakende overtuiging van zonden. Zo wordt de uitverkoren zondaar eerst recht voor God verslagen en verootmoedigd, verbrijzeld en verbroken van hart. Zo komt hij geheel aan het einde van zijn eigen wettisch leven, en laat al zijn eigen werk en gerechtigheid geheel varen, en treedt in zijn verloren staat, als een arme Tollenaar, en roept uit: *dat het nu buiten hoop is*. Zie, zo breekt Gods Geest dan nu de fundamenten van het oude Werkverbond in het hart van de zondaar geheel op, dat er ook zelfs niet een steen meer van blijft liggen, ten einde in die diepe, ledige en ontblote grond van 's mensen hart, het vaste en eeuwige fundament van het geloof, Christus Jezus, nu te plaatsen, door middel van de gewisse beloften van het Evangelie, en daarop dan het heerlijke gebouw van het nieuwe Genade verbond, in Zijn bloed, neer te zetten, hetwelk de poorten der hel niet zullen overweldigen.

En op die wijze komt dan een ware Gereformeerde bekering, die geheel veel verschilt van alle Pelagiaanse of Enthusiastische schone konterfeitsels (namaaksels) van bekering, waar er zo velen ongelukkig mee gaan naar het eeuwige verderf. Mensen, die wel de genade van het Evangelie willen geloven, maar die de vloek van de wet nooit willen geloven.

Waarlijk, dan is de genade geen genade meer, indien de mens die niet *zuiver en alleen door Christus*, maar ook door zijn tranen, gebeden en werken nog heeft weten te verkrijgen, hoe mooi Evangelisch de wijze van zijn wettische handel hier ook al mag liggen, en hoe subtiel zijn bedrog ook mocht zijn. Want waar slechts een half volkomen overtuiging is, die de mens niet geheel en al brengt tot het gevoelen van zijn verloren staat in Adam, gelijk als nu is aangewezen, daar wordt nooit oprecht gelovig, maar altijd wettisch, ongelovig en door eigenwerk met Christus en met het Evangelie gehandeld. De bekommerde ziel slaat daar haar ogen niet zuiver alleen op de beloften van Gods genade, en op de vrije aanbieding van Christus in dezelve aan alle arme radeloze zondaren, zonder onderscheid, die maar van harte gewillig zijn, om Hem, geheel om niet, te ontvangen en aan te nemen. Ach nee! Dat zalig Evangelie blijft voor haar dan nog bedekt, omdat het voorhangsel van haar vlees nog niet geheel in stukken gescheurd is, van boven tot beneden. De mens, hoe benauwd en bekommerd hij ook zijn mag, ligt dan nog zo vast niet gebonden onder de overtuiging van zijn schuld, vloekwaardigheid en onmacht, dat hij zichzelf niet meer roeren of bewegen kan, maar het in een heilige radeloosheid en waarachtige ziels-verlegenheid allemaal aan zijn

kant, voor de vrije genade Gods in Christus, geheel moet opgeven. Nee, hij werkt in een wettisch en een Evangelisch werkwijze, om met zijn tranen, gebeden en uitroepingen, met zijn belijdenis van zonde, en met allerhande arbeid en plichtsbetrachtingen, God te willen bewegen tot genade, en om een Zaligmaker aan hem te schenken, terwijl hij door enkele blindheid en ongelovigheid niets recht kan zien van de gewilligheid, van de algenoegzaamheid en van de nodiging en vrije aanbieding van Christus, in de beloften van het Evangelie. Indien zóeen hier door een nadere ontdekking en inlichting van de Heilige Geest, van deze *zijn ongelovigheid* niet wordt overtuigd en niet recht wordt ingeleid in zijn verloren staat, hoe hij met al zijn bidden, tranen, werken en begeerten, enz. geheel verdoemelijk is voor God, dan blijft hij in dat ongelovig, wettische werk gewoonlijk zo lang bekommerd en verlegen staan, totdat hij op de een of andere wijze, door een waan- of tijdgelooft uit zijn benauwde angst en overtuiging gered wordt.

Dan komt Hem, terwijl hij op zijn manier somtijds ernstig bidt, of zucht, of schreit, zo deze of gene belofte uit het Evangelie, met enige klaarheid, aan zijn verstand voor, daar wordt hij dan snel zeer door bewogen en aangedaan, dat houdt hij voor een Goddelijk genadewerk en voor een hemels licht in zijn ziel, en zo wordt hij dan, naar de gewoonte van de tijdgelovigen, weldra zeer verblijd en neemt dan Christus op die wijze aan, en werkt dan zo met Hem, al meest tot blijdschap en heiligmaking, naar de bevattingswijze, dat hij daarvan maakt bij zichzelf. En hiermee twijfelen de zodanige dan niet meer aan hun bekering. Zij weten nu te zeggen, hoe zij overtuigd zijn geweest, en wat angsten en benauwdheden zij al hebben uitgestaan, en hoe zij daar uit geholpen en gered zijn geworden, en tot Christus gekomen zijn. Maar zij bedenken niet, dat ook de geveinsden en de tijdgelovigen van zulke dingen weten te spreken, van verlichtingen, van hemelse gaven en krachten, welke zij gesmaakt hebben, waardoor zij de besmetting der wereld ontvloeden zijn, en wonderlijke veranderingen ondergaan hebben, Hebr. 6:4; 2 Petrus. 2:20. Kortom, een halve of onvolkomen overtuiging is altijd de vruchtbare baarmoeder geweest van dat soort van bekeringen, hetwelk de mensen rijk doet worden, zonder dat zij ooit recht arm geweest zijn bij zichzelf, en waardoor zij genezen worden, zonder dat zij ooit waarlijk gewond of krank waren, en de Medicijnmeester volstrekt nodig hadden. Op zodanige manier worden de tijdgelovigen, de geveinsden en nabij-Christenen ordinair wedergeboren en bekeerd, bij welke alles dan ook veranderd en vernieuwd wordt, behalve alleen de binnenste grond van het hart, die altijd steenachtig blijft, en waar de ploeg van een zaligmakende overtuiging nooit recht wordt doorgehaald, met die Goddelijke kracht, die er zeker toe nodig is, om het stenen hart weg te nemen, en om een vlesens hart te geven, Ezech. 11:19.

Dan helaas, als de mensen maar eens zo ver in de dwaling vervallen, en zo diep in de strik van de satan verward raken, dat zij de allereerste grondwaarheden van het Christendom (van welke wij nog bezig zijn te handelen), hebben beginnen aan te zien en te houden, als al te nauwe bepalingen voor het werk van de Geest, zo zullen zij, tussen bekering en bekering geen onderscheid meer maken. Dat is dan maar al te bepaald handelen, en al te Systematisch en te Methodiek. De Heere werkt naar hun gedachten op velerhande wijzen, en de weg van de ene kan niet dienen tot een voorschrift voor de weg van de andere. Nochtans blijft het een zekere instelling van Gods Verbond, en een onveranderlijke belofte, in alle tijden en eeuwen van de kerk, *en Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen, al de dagen, hun ten goede, mitsgaders hun kinderen na hen*, Jer. 32:39. En die weg is de zuivere

Goddelijke waarheid van de Heilige Schrift, en het oprecht geloof der waarheid, met de wezenlijke vruchten en werkzaamheden van het geloof. Wat ook mag verscheiden zijn, deze weg belooft en verzekert ons de Heere, dat al wezenlijk dezelfde en enerlei zal zijn. En hierom is de kerk, of gemeente Gods, *een pilaar en vastigheid der waarheid*, 1 Tim. 3:15.

Het moet dan, als een onveranderlijke grondregel van het Christendom, zeker vastgesteld worden, dat al degenen, die zaligmakend zullen bekeerd worden, deze waarheid ook hartelijk, en met toe-eigening op zichzelf, moeten geloven, *dat God des mensen ongehoorzaamheid en afval geenszins ongestraft wil laten, maar dat Hij Zich (vanwege Zijn oneindige heiligheid en rechtvaardigheid, welke Zijn wezenlijke deugden zijn), schrikkelijke vertoort, beiden over de werkelijke zonden, en die, door een rechtvaardig oordeel, tijdelijk en eeuwiglijk wil straffen, also Hij gesproken heeft: Vervloekt zij een iegelijk, die niet blijft in al dat geschreven is in het boek der wet, dat hij dat doe.* (Vraag 10)

Ook staat het vast, dat hoe een oneindige barmhartigheid er ook in God mag zijn, dezelve nochtans, minst of meest, daartoe niet moet dienen, om het hart van de mensen van het geloof van Gods rechtvaardigheid enigszins af te trekken, of hem daarin te verhinderen, aangezien toch Gods gerechtigheid niet minder een wezenlijke deugd van Hem is, dan Zijn barmhartigheid, *en daarom ook eist, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste Majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste dat is met de eeuwige straffen aan lichaam en ziel, gestraft worde,* (Vraag 11). Dit, zeggen wij, is en blijft altijd een eeuwige grondwaarheid, en een onveranderlijke grondregel van het Christendom. Al wie dezelve dan niet recht en hartgrondig gelooft, met toepassing op zijn eigen gemoed, die kan ook niet waarlijk zaligmakend, door de Heilige Geest, van zijn zonden en verloren staat overtuigd zijn, en daarom, in zodanige weg, ook nooit een waarachtige gemeenschap van het geloof verkrijgen aan de Heere Jezus Christus, noch aan de genade en gewisse beloften van het Heilige Evangelie. De wetten van de Meden en Perzen waren zo vast en onveranderlijk niet als deze grondregel van het Christendom. De mensen mogen wel gerust hun ziel hierop verlaten, dat al wie zonder een hartgrondig geloof van Gods oneindige rechtvaardigheid, en van zijn eigen strafschuldigheid en verdoemelijkheid, geen Christen, maar een huichelaar geworden is, en dat hij ook zodanig zal blijven, tot dat beving hem eens aangrijpt, en hij eens recht gewaar wordt, dat de Heere God voor hem een verterend Vuur en een eeuwige Gloed is, waar hij niet bij wonen kan, Jes. 33:14. Dit is toch het droevig geval van alle geveinsden en nabij-Christenen, dat zij tot zodanige inwendige, geestelijke, levendige en hartdoordringende ontdekking van Gods rechtvaardigheid, nooit recht gebracht zijn, zoals dat toegaat in de harten van de ware uitverkorenen en gelovige kinderen Gods, waar de wortel van de zonde in gedood is geworden, beide door de Wet en door het Evangelie. Ten einde zij planten zouden mogen worden, welke de hemelse Vader geplant heeft. Niet dat wij achten zouden, alsof het een vaste eigenschap zou zijn van alle geveinsden, dat zij nooit gebracht werden tot enigerhande overtuiging van Gods rechtvaardigheid en van hun vloek- en doemwaardigen staat, want het tegendeel is zeker waarachtig.

Het behoort ook tot een gewone overtuigingen van de Geest, zoals de verworpenen die niet zelden ontvangen, dat de mensen, die tevoren zorgeloos en ijdel leefden, nu niet slechts van hun zonden en onbekeerden staat, maar ook van Gods geduchte gerechtigheid en van Zijn gestrenge vloek en toorn zodanige duidelijke en hartroerende ontdekkingen ontvangen, dat zij daar wel geheel zeer voor schrikken en

beven, en met diepe benauwdheden en ontsteltenissen ook wel eens een naar geroep maken: *Ach, ik ellendig en gruwelijk zondaar, ik ben eeuwig verloren! Ik lig onder de toorn van God! Ik ben vervloekt! Ik ga naar de hel toe! Er is voor mij geen zaligheid! Wee, wee mij, dat ik zo snood, en zo lang tegen de hoge God gezondigd heb! O, een ieder spiegele zich toch aan mij, enz.*

Dit is in de zodanigen eigenlijk geen geveinsdheid of figuurwerk, maar het is de hand van God, die een wáár licht van gewone overtuiging in hun consciëntie ontsteekt, gelijk ook geschiedt is aan Kaïn, Ezau, Saul, Achab; Judas, Felix en anderen; welk Goddelijk licht de geveinsden niet machtig zijn uit te blussen. Waarom het dan ook genoeg geschiedt, indien zij niet, door middel van een bedrieglijk waangeloof, aan Christus en het Evangelie kort daaraan gered worden, óf anderszins deze hun overtuiging en benauwdheid langzamerhand kunnen uitdoven door een wederkering in de zonde en tot de wereld en hare oude zorgeloosheid (zoals het ongelukkig geval van velen is), óf dat zij dan komen te storten in de wanhoop, en dan wel de handen aan hun eigen leven slaan, waarvan men de droevige voorbeelden in het Christendom vroeg en laat genoeg gezien heeft. Maar hoe zeker en waarachtig dit ook zijn mag, zo is het nochtans niet minder zeker, dat de geveinsden of tijdgelovigen, nooit die zielzaligende overtuiging van Gods rechtvaardigheid en van hun doemwaardige staat ontvangen, welke de Heilige Geest komt werken in de zielen van alle ware gelovigen, om hen voor de Majesteit Gods te vernederen, en hen recht geschikt te maken en te bereiden voor de heilige genade van een ware Evangelische boetvaardigheid.

Daar is in de overtuiging van de geveinsden, hoe geweldig en hooggaande het ook zijn mag, nochtans altijd dit wezenlijk gebrek, waarom die nooit zalmakend kan zijn, dat, hoe duidelijke kennis en levendige ontdekking zij van de Goddelijke rechtvaardigheid en van Zijn gestrengte toorn ook al mochten hebben, en hoezeer zij daar ook voor verlegen, beangst, ja verschrikt mogen zijn, zij deze heilige deugden van God toch nooit waarlijk zullen beminnen, uit grond van hun harten. Nooit zullen zij daartoe komen, dat zij Gods heiligheid en rechtvaardigheid, en Zijn geduchte vloek en toorn, die tegen hen ontstoken is vanwege hun zonden, geheel hartelijk zullen billijken en goedkeuren, en dit ootmoedig zullen prijzen, roemen en aanbidden. Zij zullen zich daaraan ook nooit volkomen en gewillig onderwerpen, gelijk de ware overtuigden en gelovigen zullen doen met hun gehele hart, zeggende: *indien God mij, onheilig en verdoemelijk zondaar of zondares, wilde verstoten en eeuwig in de hel werpen, zo zou ik Hem dan immers nog eeuwig moeten prijzen en verheerlijken, dat Hij mij niet het minste onrecht doet, want ik heb voor die allerheiligste Majesteit niets te zeggen of in te brengen, waarom Hij mij niet billijk en rechtvaardig, om mijner snode zonden wil, eindeloos straffen en verdoemen zou. Hij is de Richter van de gehele aarde, zou Hij dan geen recht mogen doen over zulk een snode zondaar, als ik ben?* Het is er waarlijk zo ver vandaan, dat de geveinsden in hun bange en benauwde overtuigingen, en in hun smartelijk gevoelen van Gods toorn zulk een boetvaardige taal met hun hart zouden spreken, en dat zij aldus hun rechtvaardige verdoemenis, en hun vloek- en doodvonnis met hun eigen handen voor God zouden ondertekenen, dat zij veeleer die heilige gerechtigheid in God grotelijks zullen haten, daarvoor vlieden en zich daarvan maar alleenlijk zullen zoeken te onttrekken, en niet aflaten, op allerhande wijze, daar tegen te schreien, te roepen, te bidden en te pleiten.

En als hun overtuiging hierdoor dan langzamerhand gaat verminderen, en eindelijk geheel gestild wordt en verdwijnt het bedrieglijk waan- of tijdgeloof, dan zullen zij maar blind en ongevoelig over Gods rechtvaardigheid gaan heenwerken en grijpen alleen naar Zijn genade en barmhartigheid, welke zij zichzelf los en lichtvaardig toe-eigenen. Deze mensen zullen de Gereformeerde leer van de strafoefenende

gerechtigheid Gods wel gezond belijden, en die tegen de Sociniaans-gezinden ernstig verdedigen, en nochtans zullen zij praktikaal, in hun eigen overtuiging, met de Socinianen handelen, alsof die gerechtigheid geen wezenlijke deugd in God was. En hierin ligt de grote arglistigheid van de satan in zielen van de mensen aldus te misleiden en te bedriegen.

Laat ons slechts vragen aan duizend Gereformeerde belijders, *wat er is van Gods gerechtigheid?* Zij zullen er, op zijn theoretisch, wel rechtzinnig genoeg van spreken, en er goede beschrijvingen en gezonde Schriftmatige betogingen van geven. Maar als wij aandachtig willen vernemen naar hun praktijk omtrent dit voorname leerstuk, zo zullen wij die niet anders, dan zuiver en regelmatig Sociniaansch bevinden te liggen. En op dezelfde wijze gaat het gewoonlijk ook toe met meest al de wezenlijke grondwaarheden van onze Religie, waarvan men nog wel de rechtzinnige belijdenis, maar geen gezonde praktijk bij het volk gewaar wordt.

Hiermee achten wij dit gewichtige stuk van de *heilige overtuigingsleer* dan nu wat nader aangewezen en in het licht gesteld te hebben, om voor een ieder te kunnen dienen tot een regel of voorschrift van ware zelfbeproeving.

De Parabel van de tollenaar geopend, enz.

Van des zondaars schrik en vrees voor God

Van zijn scheiding van God

Van zijn onwaardigheid voor God

Van zijn ootmoedigheid

Van zijn schaamte en verlegenheid

Van zijne hartsverdorvenheid en onreinheid

Van de verdoeming van zichzelf

Van de ware droefheid over de zonde

Van het gearresteerd staan bij zijn eigen schuld

Van het verslagene zondaarsgebed

Hoe dat aan God geschiedt, met afzien van zichzelf en van alle schepselen

Van de rechte belijdenis van zonde voor de Heere

Van het gelovig toevluchtnemen tot de Goddelijke genade

Van de duurzaamheid van de ware boete

Hoe de boete de eerste voorafgaande bekeringsgenade is

De Zaligmaker heeft al deze zaken kort bijeen getrokken in de persoon van de boetvaardige Tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: *o God, wees mij zondaar genadig!* Als wij aandachtig letten op dit tafereel van een ware Evangelische boetvaardigheid, dan zullen wij bemerken, dat deze Tollenaar vier dingen had, waarin eigenlijk de ware boete of de zaligmakende overtuiging van zonden gelegen is, zoals die door de Heilige Geest gewerkt wordt in de harten van de uitverkorenen. Hij had namelijk *boetvaardige voeten, boetvaardige ogen, boetvaardige handen en een boetvaardige mond*. Het zal, zo wij willen hopen, niet ondienstig kunnen zijn, deze dingen als een toegift op het verhandelde stuk nog een weinig nader te overwegen. Want er is voor ons zeer veel aan gelegen, als wij een grondig onderzoek begeren te doen naar onze eeuwige staat, dat wij de ware leer van de Evangelische boete, zoals die

voorbereidend is tot een waar geloof en bekering, waarlijk wel verstaan, en daar niet los en haastig over heen lopen, als degenen die tevreden zijn, met slechts een licht gepleisterd Christendom voor zichzelf en voor anderen op te bouwen. Een wijs bouwmeester zal niet te haastig voortgaan met het fundament, maar hij zal allermeeft bekommerd zijn, om dat wel en voorzichtig neer te leggen, opdat hij niet misschien genoodzaakt mocht zijn, tot zijn schade en verderf, zijn huis, dat hij met zoveel moeite en kosten opgetrokken heeft, onvoorziens te zien instorten, of datzelve anders met zijn eigen handen weer allemaal tot de grond toe te moeten afbreken. Gave de Heere, dat de mensen, die dit schrijven zullen lezen, zodanige waarschuwingen recht verstaan konden!

1. De Tollenaar had dan eerst boetvaardige *voeten*. Dit betoonde hij hierin, dat hij zijn voeten geenszins vierde, om die maar ruim en vrij in de Tempel, het paleis van de Allerhoogste God te laten intreden, zoals de wijze van de Farizeeër was, die onbeschroomd in de Tempel tot voor het altaar, en mogelijk verder kerende, vrijmoedig zijn aangezicht aan het heilige der heiligen, waar de Heere God woonde en zonderling Zijn troon had opgericht. Hij dacht, hij was een zeer heilig man, die wel vrij mocht verschijnen voor de heilige ogen van God, zonder te vreezen voor zijn toorn of gramschap, welke hij toch zo niet verdiend had. Maar ach, dit durfde de arme Tollenaar geenszins te doen. Hij bedwong veeleer zijn voeten, als hij nu vooraan in Gods heilig huis gekomen was. Hij durfde toen geen voetstap verder gaan, maar hij begaf zich elders in een afgelegen hoek, waar hij stil bleef staan. Hij stond van verre. Maar wat was hier nu de ware reden van? Daar staat ons wel nauwkeurig op te letten, want dit zijn nederig en beschroomd gedrag is enkel ingericht, om ons een zeer voornaam en wezenlijk deel van de ware boete te leren. Drie dingen zijn hier op te merken:

a. Hij stond van verre, uit een benauwde vrees en beving, voor de ontzaggenlijke Majesteit van God, tegen welke hij zo zwaar had gezondigd. Hij was verschrikt voor Zijn strenge en almachtige toorn, die Hij ontstoken had, en van welks zwaarte hij nu iets gevoelde in zijn consciëntie. Hij vreesde, dat die oneindige toorn tegen hem mocht losbreken, en zulke vlammen mocht uitwerpen, waardoor hij in een ogenblik geheel verteerd en verslonden werd. Hij durfde zich geenszins onderwinden om nader bij die eeuwige vuurgloed te komen, maar hij stond al bevende van verre als een doodschuldige misdadiger, die nu moet verschijnen voor het aangezicht van Zijn ontzaggenlijke Richter. Hij stond hier nu in de vierschaar van de heilige en almogende God, als een vervloekt zondaar. Nooit had hij de majesteit Gods zo vreselijk en verschrikkelijk gezien. Ach, dacht hij, Hij kan mij met één opslag van Zijn ogen hier nu snel vernielen. Zulke indrukken van Gods toorn zijn bekwame middelen, om het opgeblazen en verstokte hart van de zondaren voor God te vernederen, en gelijk was te doen smelten. Nooit zal iemand terdege kunnen smaken, wat Gods genade en barmhartigheid is, die niet eerst met de Tollenaar iets geproefd heeft van Zijn grimmige toorn, vanwege de verdiensten van de zonde. De blinde tijdgelovigen en nabij-christenen mogen zich vrolijk maken met hun Evangelische bekering, waar zij gemakkelijk aan gekomen zijn, maar deze is de ware Evangelische bekering, wanneer de drukkende last van zonde en toorn, in de weg van de Geest, het gemoed van de mensen terdege bereid, om duizendmaal meer te smaken van de Genade van het Evangelie, dan de

tijdgelovigen ooit machtig zijn te genieten met al hun blijdschap. Laat God de zondige ziel maar eerst eens smart aandoen, dan zal zij best weten, wat Hij aan hen doet, als Hij hen eens komt helen en verbinden.

b. De Tollenaar stond van verre, omdat hij was in de scheiding en vervreemding van God. Gelijk een droge stoppel is bij een brandend vuur, alzo is een vervloekt zondaar bij de hoge en heilige God. De zonde scheidt God en mensen geheel vaneen, en maakt, dat er een zeer verre afstand en een kloof van dodelijke vijandschap tussen beide komen, Jes. 59:2. Zo ras had Adam niet gezondigd in het paradijs, of hij vlood ver weg van Gods aangezicht, en verschool zich in de donkere schaduwen van het lommerrijk geboomte, en sidderde van angst en vrees, als hij aan God dacht. De verloren zoon, toen hij eens was begonnen te rebelleren tegen zijn vader, verliet niet slechts zijn huis, om zich te begeven en op te houden in de nabuurschap, maar hij is weg gereisd in een vergelegen land, waar hij geheel buiten het bereik van zijn vader mocht zijn, Luc. 15:13. De Tollenaar was nu gewaar geworden, dat hij ook zó een snood afwijker en verlater van de Allerhoogste God was, dat zijn goddeloosheid en begane zonden hem geheel van de Heere gescheiden hadden, en dat hij nu de eeuwige dood en verdoemenis op zijn ziel geladen had. Daarom bleef hij hier van verre staan, alsof hij had willen zeggen: o! Hoe zou ik toch verder durven intreden in deze heilige plaats, in dit ontzaggelijke huis van de woning van de Allerhoogste! Daar ik een onheilig en onverzoend zondaar ben, gescheiden van God en een gruwelijk rebel, een verlater des Heeren, en een vergeter van de berg Zijner heiligheid. Ach, ik ben buiten God, en geheel vervreemd van Zijn zalige gemeenschap. Ik ben een lijfeigene en slaaf van de satan en een doemwaardig hellewicht, enz. Wat anders is het, die waarheid in het algemeen te geloven, en wat anders, die te geloven met toewijding tot zichzelf. De Tollenaar stond hier in een levendig gevoelen van de kracht van de waarheid aan zijn eigen hart. Hij was er diep onder gewond en verslagen. Die droevige scheiding van God viel hem zwaarder om te dragen dan de gehele wereld hem kon vallen. En dat zal ook een ieder zondaar ondervinden in zijn gemoed, die van Gods Geest zaligmakend overtuigd wordt.

c. Dan ook stond hij verre, om daarmee zijn diepe onwaardigheid te belijden, hoe hij niet anders verdiend had, dan om eeuwig van God en van Zijn zalige gemeenschap gescheiden te zijn, en om met Kaïn, als een balling, te vluchten van Gods aangezicht. O, wil hij zeggen, billijk mag mij de Heere verstoten en mij, snood en gruwelijk zondaar, voor eeuwig in de hel te werpen. Rechtvaardig mocht Zijn toorn mij hier verslinden, tot mij zeggen: *ga weg van Mij gij vervloekte in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is. Het zal enkel genade en barmhartigheid zijn, indien Hij mij zal aannemen, en Zich over mij zal willen ontfermen.* Ziet, zijn verslagen hart, zijn bedroefde en verwonde ziel, de ondragelijke last en bange benauwdheid van zijn gemoed drijven hem hier wel heen naar Gods huis en tot de ingestelde middelen, en doen hem naar God omzien en zoeken met de grootste ernst en aandacht, maar hij durfde niet anders dan van verre tot God naderen. Hij zei bij zichzelf, zodra hij maar even genaderd was in het buitenste voorhof van de Tempel: *houd hier stil, en treed niet verder, want gij zijt een vervloekt zondaar, gij zijt in Gods toorn, gij hebt Zijn geduchte Majesteit beledigd en getergd met uw snode zonden. Hij mocht u hier vernielen en verslinden, omdat er grimmigheid is.*

Wacht u, dat Hij u misschien niet met een klap wegstote, zodat u een groot rantsoen daar niet zou afbrengen. O, dat Zijn genade tot mij mocht naderen, dewijl ik onwaardig ben, om immermeer tot Hem te naderen!

Deze dan waren zijn boetvaardige voeten, waarmee hij van verre stond. Met zodanige voeten treden de arme zondaren, die waarlijk bekeerd worden, al bevende in Gods Koninkrijk. Wie zulke boetvaardige voeten dan nog nooit gehad heeft, die is nog nooit tot God gekomen, maar die wandelt nog op het pad der zonde en van het ijdele waangeloof, al heeft hij dan ook schoon gewassen Farizeïsche voeten. Met Farizeïsche voeten treedt men naar de hel, maar met Tollenaars voeten gaat men naar de hemel.

2. De Tollenaar had ook boetvaardige *ogen*, want hij wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel. Wat een groot verschil zag men hier niet weer! De Farizeeër hief zijn ogen trots op naar de hemel, of naar het heiligdom, waar de Heere woonde. Hij durfde God vrijelijk onder de ogen zien, hij had geen reden, om voor die ontzaggelijke Majesteit te schromen, of verlegen of beschaamd te zijn, want hij was in zijn eigen ogen een grote heilige en een zeer klein zondaar. Hij was niet met zonden, maar met deugden en goede werken beladen, en dit maakte hem vrijmoedig, en gaf hem hoge ogen en een opgezwollen hart, waarmee hij onbevreesd tot God durfde naderen. Maar helaas! Zo ging het niet met de zondige Tollenaar; die sloeg zijn ogen zeer deemoedig voor zich neer op de grond, en wilde die geenszins opheffen naar de hemel. Hij keerde zijn aangezicht naar het stof. De glansrijke stralen van Gods oneindige hoogheid, heiligheid en heerlijkheid schenen zo krachtig op hem neer, dat hij die geenszins kon verdragen, tenzij dezelve getemperd en bedekt werden met een wolk van genade. Waarlijk, die eeuwige Goddelijke Zon schiet zulke gloeiende stralen van haar ontzaggelijke heerlijkheid uit, zodra als maar de Heilige Geest de grond van de ware boete van het Evangelie nu heeft beginnen neer te leggen in het hart, dat zij het zwakke wezen van de armen en verslagen zondaar haast geheel tot niet zouden schijnen, indien de oneindige barmhartigheid hier niet, als een wolkkolom, tussen beide kwam staan, om hem te overschaduwden. *Wee mij*, riep de profeet uit, *want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben, enz. want mijn ogen hebben de Koning, de Heere der heirscharen gezien*. Doch ziet, aanstonds vloog een van de Serafims tot hem, die met een gloeiende kool van het altaar zijn mond aanroerde, en zeide: *ziet, deze heeft uw lippen aangeroerd, also is uw misdaad van u geweken, en uwe zonde is verzoend*, Jes. 6:5-7. En dit behield de arme man in het leven, die anders zou vergaan zijn. Zulke gezichten van Gods heerlijkheid ontvangen geen anderen, dan alleen de nederige heiligen, om hen te bereiden voor de genieting van Gods zalige gemeenschap, door Christus, in een weg van zuivere genade. De Geest leert de arme zondaren eerst hun ogen voor zich neerslaan met diepe schaamte en uit een ootmoedig ontzag voor Gods oneindige hoogheid en heiligheid, en dan doet Hij hun die weer al bevende opheffen, om een Christus te aanschouwen, die een verzoening geworden is voor hun zonden. Men mag hier in dit gedeelte van het boetvaardig gedrag van de Tollenaar dan weer drie onderscheidene zaken aanmerken, welke wezenlijke eigenschappen zijn van allen, die een ware boetvaardigheid bezitten.

a. Hij wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel, omdat hem het aanschouwen van de hemel niet anders, dan tot een streng verwijt kon strekken van zijn gruwelijke zonde en goddeloosheid, als die de hemel nooit gezocht, noch zich daarmee immermeer recht bekommerd of bemoeid had. Hij had zijn hart geheel vastgemaakt aan de aarde en aan deszelfs nietige ijdelheden. De wereld was altijd zijn God en zijn hemel geweest, daar had hij zich alleen maar in verlustigd. Hij was een rechtvaardig kind en slaaf van de duivel geweest, een slangen- en adderen-gebroedsel, die altijd op zijn buik gekropen, stof gegeten, en zijn ziel enkel met as gevoed had. Hij had zijn ogen altijd laten vliegen op hetgeen niet is, en steeds maar gerust gewandeld naar de begeerlijkheid van het vlees, de begeerlijkheid van de ogen en de grootsheid van het leven. Hoe zou hij zijn ogen toch nu hebben durven opheffen naar de hemel, waar zijn schuld zo levendig en zo verschrikkelijk voor hem met duidelijke letters stond geschreven, als in een wijd register? Zulks mogen de geveinsden en degenen, die maar slechts oppervlakkig voor een tijd eens beroerd en overtuigd worden zichzelf onderwinden, maar dat zal geen gewond Tollenaar durven doen, wanneer hij zich nabij de hoge God bevindt in Zijn heilige Tempel. O, nee, die zal zijn nest niet zo hoog maken, als de arend, die naar de hemel vliegt. Hij wil veel liever, als een zondig miertje, laag kruipen op de aarde, en zijn mond in het stof steken, zeggende: misschien is er verwachting, Klaagl. 3:29.

b. Hij wilde de ogen niet opheffen naar de hemel, omdat die de troon was van die hoge en vreselijke God, tegen wiens Majesteit hij zo lang en gruwelijk gezondigd had. *De hemel, zegt de Heere, is Mijn troon, en de aarde is de voetbank Mijner voeten*, Jes. 66:1. Dit verstaat geen Farizeeër of waangelovige. Deze durft de hemel vrij genoeg aanzien, omdat hij meent, dat God is, gelijk als hij, Ps. 50:21. Maar een arm Tollenaar, die nu begonnen is ware boete te doen, heeft reeds zoveel van deze les geleerd dat hij liever zijn ogen neerslaat op Gods lage voetbank, dan op Zijn hoge en verheven Troon. O! Die is hem al te geducht en te ontzaggelijk, dan om zijn onreine ogen daarop te vestigen. Zijn troon waren vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur, enz. Dan. 7:9. Zo gaat het hier dan ook. Wat is een gezicht van de hoge God op Zijn troon van het gericht voor de schuldige zondaar niet een ontzaglijk gezicht! De zwakke ogen van een Tollenaar, die nu pas beginnen open te gaan, na de langdurige duisternis van zijn geboorte, kunnen zulk een heldere glans niet verdragen. Degenen, die gewoon zijn van God en van de zonde altijd maar vleselijke denkbeelden te maken, zullen weldra bekwaam zijn, om hun ogen omhoog te heffen, en te zeggen met Bileam: *de man, wien de ogen geopend zijn, spreekt*, Num. 24:3. Maar wanneer de stralen van het licht des hemels nu zijn doorgedrongen tot in de binnenkamers van het hart, en als de zondaars maar eenmaal met God Zelf in de weg van de Geest te doen hebben, dan is de glans van het hemels uitspannel hen veel te sterk, om hun zondige ogen daar stout naar toe te wenden. O, zegt de verloren zondaar dan, *ik ben de man, die gezondigd heb tegen de hemel, en tegen de Heere, de almachtige God, hoe zou ik mijn ogen dan nu durven opheffen naar de hemel, en die heilige troon durven aanschouwen, welke ik zo schrikkelijk bespot heb? Hij, die daarop gezeten is, mocht Zijn bliksemende toorn schielijk neerzenden van de hemel, om mij, helwaardige zondaar te vernielen, de donder van Zijn mogendheid kon mij in één ommezien geheel verpletteren.*

c. Doch bijzonder wilde ook de Tollenaar de ogen zelfs niet opheffen naar de hemel, uit diepe schaamte en verlegenheid voor die reine en heilige God, die in de hemel woont. Hij beschouwde zichzelf als een gruwelijk monster van de hel, wiens ogen, mond, hart, handen, voeten en alles zonder onderscheid geheel walgelijk en onrein waren door de besmetting van de zonde. Hij moest zijn lippen nu bewinden met de melaatsen, en uitroepen: *onrein, onrein!* Er was ook niets geheel in zijn vlees vanwege Gods gramschap, er was geen vrede in zijn beenderen vanwege zijn zonde, Ps. 38:4. De beschaamdheid doet een mens de ogen neerslaan, de vrijmoedigheid doet hem die omhoog heffen. Maar hoe zou toch een vervloekt zondaar zijn aangezicht van de aarde durven opheffen, als hij staat in de tegenwoordigheid van de heilige God, Die te rein is van ogen, dan dat Hij het kwade zou zien? Hab. 1:13. In de duisternis dragen de zondaars een hoerenvoorhoofd, dat weigert schaamrood te worden. De donkerheid is het zwarte kleed, waarmee zij hun naaktheid en onreinheid menen te bedekken. En dan heet het, *de verkeerde weet van geen schaamte*, Zef. 3:5. Doch als God maar eenmaal zegt, dat het licht helder zal schijnen uit de duisternis, en dat de zondige Adamskinderen te voorschijn zullen komen uit de schaduwen van hun lommerrijk geboomte, en dat hen de schorten van vijgenbladeren zullen worden afgetrokken, opdat de schande hunner naaktheid geopenbaard wordt. Helaas, dan verliezen zij weldra al hun vrijmoedigheid en beginnen nu uit te roepen: *wij liggen in onze schaamte en schande overdekt ons, want wij hebben tegen de Heere onze God gezondigd*, Jer. 3:23. Nooit zal de ware boetvaardigheid bestaan zonder een innige beschaamdheid van het hart voor de hoge God, vanwege de zonde. Het zou de Tollenaar niet veel hebben kunnen baten, indien hij van verre gestaan, op zijn borst geslagen en om Genade geroepen had, zo wanneer hij daarbij slechts vrijmoedig genoeg was geweest van zijn hoofd omhoog te verheffen, en om de hemel aan te zien, zonder schaamrood te worden. Hoe dikwijls hebben de Joden onder de wet, het wel niet gedacht met alle uitwendige tekenen van boetvaardigheid voor God goed te maken, bijzonder als zij in grote ongelegenheid waren gekomen? Doch de Heere zag al dat schone figuurwerk en al die heupkloppingen en verlegenheden niet eens aan, alleen daarom, omdat die huichelachtige lieden geen waar berouw, noch schaamte in hun boezem droegen vanwege hun zonden. Hij antwoordde hun op al dit werk: *of zij vasten, Ik zal naar hun geschrei niet horen*, Jer. 14:12. Een medicijn, waaraan het voornaamste en bijzonderste ingrediënt ontbreekt, was nooit een deugdzaam of gezonde medicijn. Maar een boete, zonder diepe en hartgrondige schaamte over de zonde, was ook nooit een heilzame en Gode behagelijke boete, welke de mens een waarachtig voordeel kon doen aan zijn zaligheid, hoe veel dezelve hem anders ook al kon vernederen, ontstellen, beroeren, ja ook uitwendig vernieuwen en veranderen. God hoort niet naar het luid gehuil, roepen en schreeuwen van de sterk beroerde zondaren: *ach, ik ben een goddeloze, ik ben verloren en verdoemd, ik ga naar de hel*, enz., indien zij er ook niet bij kunnen roepen met de boetvaardige Efraïm, uit 's harten grond: *ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden*, Jer. 31:19, en met Ezra: *mijn God! Ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot u op te heffen, mijn God, want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel*, Ezra 9:6. Indien eens een man zijn overspelige vrouw vond liggen bij haar boel, zou hij dan ook acht slaan op haar

ontsteltenis of op haar luid geschrei en geroep, om maar zijn rechtvaardige wraak te ontkomen? Zou hij haar niet aanzien met afkeer en verontwaardiging, ja met grimmige toornigheid, tot dat hij mocht bemerken, dat zij dodelijk bedroefd en beschaamd was, en niet onder zijn ogen durfde verschijnen in vele dagen? Maar de hoge en heilige God, die in de hemel woont, zal ook weinig omzien naar de bange overtuigingen van de mensen en luidruchtige ziels- en lichaamsberoeringen, en naar hun sterk geroep, geweën, handenwringen en borst- en heupkloppingen (welke ook niet zelden tekenen zijn van geveinsde overtuigingen, ofschoon deze dingen al niet geschieden in een opzettelijke en duivelse hypocrisie, maar gewoonlijk ontstaan uit algemener en eenvoudiger oorzaken), wanneer hij daarnevens ook geen hartbrekende schaamte, en zelfs walging over de zonde, in de zielen van de mensen kan bespeuren. Daarom moeten wij de ware Evangelische boete ook niet achten naar de vrees voor Gods toorn, en naar de benauwde verschrikkingen voor de hel, waar wij de mensen in vinden, of naar de geweldigheid, luidruchtigheid en zeldzaamheid van de uitwendige beroeringen en bewegingen, waar zij in zijn. Want deze dingen kunnen ons grotelijks bedriegen, en zij kunnen dikwijls veel sterker en heviger gezien worden in de geveinsden, dan in de oprechten. Een Kaïn, Ezau, Saul, Achab, en dergelijke huichelaren konden soms luider roepen, sterker huilen en feller op de borst slaan, dan een Zacheüs, een Moorman, een Lydia, en vele andere boetvaardige en gebroken zielen. Men mag hier dan ook zeggen: doch de Heere was niet in de wind, de Heere was ook niet in de aardbeving, de Heere was ook niet in het vuur, in al die geweldige en sterke beroeringen was de Heere niet. Maar Hij was in het suizen van een zachte stilte, 1 Kon. 19:11, 12. Wat zou het toch geweest zijn, indien de Tollenaar hier eens zo hevig was overtuigd geweest, dat hij de gehele Tempel en godsdienst had in beroering gesteld met een luid gekerm en geroep: *ach, ik ben een goddeloos zondaar! Ik ben eeuwig verdoemd! O hel, o duivel!* enz. Wat zou het geweest zijn, zeggen wij, indien hij alleen niet hartelijk beschaamd was geweest voor de hoge God vanwege zijn zonden? En als hij die niet in het verborgen met een bitter berouw, in een heilige zachtmoedigheid en verstomming, waarlijk betreurd had? Dan, nu deed hij slechts een kort gebed van zeer weinig woorden, dat mogelijk door geen mens gehoord kon worden, terwijl beide, de bedroefdheid en de beschaamdheid over zijn begane zonden, hem verhinderen, om meer woorden voort te brengen voor Gods aangezicht. Was dat nochtans niet duizendmaal beter, dan dat hij een luid geroep en gekerm gemaakt had met grote beroering en met geen of kleine schaamte? Wil men hier nu al weer de verscheidenheid tegen inbrengen van de wegen, welke de Heere houdt in het overtuigen en bekeren van de zielen van de mensen (gelijk men dat nu toch al dikwijls moet horen), zo zullen wij daar dan alleen maar op zeggen, dat dit hier geenszins te pas wordt voortgebracht, naardien toch Gods ware Evangelieweg, om zondaren te bekeren tot zaligheid, volgens de duidelijke leer, vervat in de Heilige Schrift altijd daarheen leidt, dat hij hen brengt tot een waarachtig berouw en hartelijke verlegenheid en beschaamdheid over hun zonden, gelijk de Tollenaar, welke ons hier door de Zaligmaker in een parabel (gelijkenis) wordt voorgedragen, als het ware patroon van een heilige Evangelische bekering. En indien dit zo is, zo wijst het immers zichzelf, dat men de ware boete van een overtuigd zondaar dan ook niet moet afmeten naar de nare vrees, angsten, benauwdheden en luidruchtige beroeringen en bewegingen van de mensen, maar alleen naar het zuivere,

geestelijke en Schriftuurlijke licht van inwendige zondenkennis, dat er in de harten waarlijk wordt gevonden, en naar de mate van het bittere berouw en de heilige schaamte, welke de ware zondenkennis altijd veroorzaakt en met zich voert. Deze dingen moeten toch maar voornamelijk door ons in acht genomen worden. Al het andere is maar slechts een gewoon werk van de Geest, waar ook al dikwijls veel listig bedrog van de satan onder kan lopen, dat van weinigen enigszins recht gezien wordt. Hierom betonen de mensen, die nog zulk een groot gewicht willen leggen op deze gewone dingen, maar al te duidelijk, dat zij de rechte aard en gelegenheid van het Genadeverbond, dat God nu in Christus met de ware gelovige en boetvaardige zondaren opricht, nog zo niet verstaan, gelijk zij dat behoorden te kennen. De Heere Zelf beschrijft ons dit Zijn verbond aldus: *Want Ik zal Mijn verbond met u oprichten, en gij zult weten, dat Ik de Heere ben, opdat gij het gedachtig zijt, en u schaamt, en niet meer uw mond opent, vanwege uw schande, wanneer Ik voor u verzoening doen zal over al hetgeen, dat gij gedaan hebt, spreekt de Heere Heere, Ezech. 16:62, 63.*

Ziet, hier brengt immers God Zelf de gehele boete over de zonde (waarop of waarnaast Hij dan belooft de verzoening te zullen doen), enkel maar tot de beschaamdheid en de verstomming, welke Zijn Geest zal werken in de harten van degenen, die Hij zaligmakend bekeren en onder de band van het verbond zal brengen, en dat daarom, omdat deze twee de voornaamste en wezenlijke eigenschappen zijn van een oprechte zielsboetvaardigheid, welke als de grondlegger is voor de andere genade en weldaden van de Geest. De mensen behoorden in het behandelen en beoordelen van hun eigen, of van de overtuigingen van anderen dan meer te letten op deze onveranderlijke regel van Gods verbond, volgens welke vaste regel wij dan hier in dit voorschrift van de Tollenaar de beschaamdheid voor God ook vinden voorgesteld, als een voornaam gedeelte van zijn Evangelische boetvaardigheid, zo als zijn hart daardoor bereid werd voor het oprecht geloof in Christus.

Men vindt elders gewaagd van een heiden, die, ziende zekere jongeling zeer beschaamd over zijn begane fout, tot hem zeide: wees goedsmoeds zoon, deze is de kleur van de deugd. Maar zo zegt Christus ook, tot de recht bedroefde, beschaamde en verlegen zielen: *zijt goedsmoeds, o arme zondaars, de schaamte is de rechte kleur van de bekering.* Waar geen ware beschaamdheid is, daar is ook geen ware bekering, en de mensen zullen dat gebrek met al hun benauwde vrezes en ontsteltenis, en met hun luidruchtige uitroepingen, tranen en beroerten, enz. geenszins kunnen goedmaken. Ja, al werden hun arme lichamen ook nog zo zeer getrokken en geschud, gelijk als dat pleegt te geschieden aan de slaven van de satan en bezetenen, het zou allemaal tot hun bekering in het minst niet mogen helpen, indien zij niet waarlijk over hun zonden geheel verslagen, en heilig verstomd en beschaamd worden voor de hoge God.

Wat anders is de uitwendige beroerdheid en benauwdheid over de zonde in een gewone overtuiging, en wat anders is de inwendige beschaamdheid over de zonden in een ware overtuiging. Wanneer men die beide bijeen vindt, dan is het zeker een goed teken, maar als men die eerste dingen alleen ontmoet, zonder het laatste, dan is het maar een onzuiver werk, dat vele geveinsden ook gehad hebben, zelfs in een grote mate, die nu al voor eeuwig in de hel liggen. Die arme zondares, welke niet durfde komen voor het aangezicht van de Heere

Jezus, kroop nochtans achter of onder aan Zijn voeten, en wies deze met haar tranen zonder veel luidruchtigheid, Luc. 7:37, 38. Een andere vrouw, die de onreine bloedvloed had, komende tot de Zaligmaker van achteren, raakte de zoom van Zijn kleed aan, en dat zeer deemoedig en stil, zonder dat zij enig misbaar of hard geluid maakte, *want zij zeide in zichzelf*, enz. Zij durfde uit beschaamdheid de heilige Zaligmaker niet aanspreken, of van voren voor Zijn aangezicht komen, althans het beschroomd gedrag, dat zij houdt, geeft ons aanleiding om zulks te denken. Zie Matth. 9:20, 21.

Deze voorbeelden en dit van de Tollenaar, naast die van vele andere ware boetvaardigen, welke de Heilige Schrift vermeldt, zullen ons dan zeer duidelijk leren, wat een ware Evangelische overtuiging is, en hoe de armen van Geest, de treurigen, de zachtmoedigen, de hongerigen en dorstigen naar de gerechtigheid, Matth. 5, gewoon zijn hun boete te verrichten in de nabijheid van de geduchte Majesteit Gods.

Laten alle zondaars die nu zijn begonnen overtuigd te worden van hun zonden, maar wel terdege leren verstaan door de zielverlichtende Genade van de Heilige Geest, wat dit woord van de profeet wil zeggen: *bij U Heere, is de gerechtigheid, maar bij ons de beschaamdheid der aangezichten*, Dan. 9:7, dan zullen zij eerst op weg geraken, om ware en stille boetvaardigen te worden, gelijkterwijs als David, toen hij zei: *immers is mijn ziel stil tot God, van Hem is mijn heil*, Ps. 62:2. Het past immers geen arme bedelaar, die om een aalmoes komt verzoeken, groot gerucht en geraas aan de deur van de mensen te maken. Maar een arme boetvaardige ziel zal ook geen groot geraas of beweging aan de deur van de hemel maken, waarheen zij ook zelfs haar ogen niet durft opheffen. En zo zien wij hier dan ook boetvaardige ogen van de Tollenaar.

3. Maar hij had ook boetvaardige *handen*, want hij sloeg op zijn borst. Ook dit wordt hier voorgesteld, om ons een bijzonder stuk of deel van een ware geestelijke overtuiging uit te drukken. De Opperste Wijsheid wil ons verder leren, wat er nog al verder behoort tot een ware zielsboetvaardigheid. Het op de borst slaan zelf, zoals dat uiterlijk door de Tollenaar geschiedde, had waarlijk zeer weinig om het lijf gehad, indien hij het niet met een oprecht boetvaardige hand gedaan had. De gehele deugd van deze borstslag hing enkel aan de inwendige verslagenheid, welke de Tollenaar bezat in zijn hart. Want anders is het zeker, dat sommige geveinsden deze kunst van op de borst of op de heup te slaan al veel beter weten in 't werk te stellen voor de ogen van de mensen, dan de waarlijk boetvaardigen, die dit liefst stil alleen verrichten. Wie van ons zou niet gedacht hebben, als hij elders de goddeloze koning Achab in enige vergadering van beroerde mensen gevonden had, óók scheurende zijn klederen, en leggende een zak om zijn vlees en vastende, ja liggende ook neer in de zak en langzaam gaande, met schreiende ogen en met een zeer bang gelaat, als een verslagene van geest, 1 Kon. 21:27, wie zou niet gedacht hebben, zeggen wij, dat deze man ook al onder de boetvaardigen mocht behoren? En toch was het alles inderdaad slechts een enkele vrees voor de straf, welke God hem had laten aankondigen, zonder enige ware droefheid of berouw over zijn gepleegde goddeloosheid. Maar met de arme Tollenaar lag de zaak geheel anders. Er zijn hier ook weer drie dingen voor ons aan te merken, welke de eigenlijke beweegredenen waren van dit zijn boetvaardig gedrag.

a. Hij sloeg op zijn borst, om aan te wijzen, waar de vuile bronader en de rechte grondoorzaak eigenlijk gelegen was van al zijn ellende en goddeloosheid. Dat het zijn hart was, hetwelk hem lag achter de borst, waar hem zijn rampzaligheid en drukkende benauwdheid uit ontstonden. Binnen in zijn hart zat de plaag van zijn melaatsheid, daar lagen de grond en wortel van die Sodomsboom, die zulke bittere vruchten droeg. Hij wilde zeggen: *ach, ik rampzalig zondaar! Mijn hart, mijn hart is geheel bedorven! Dat is een vuile en onreine modderpoel van alle goddeloosheid en een woning van de duivel! O mijn gruwelijk hart! Daar woont niets goeds in. Waren het slechts mijn voeten, mijn ogen, handen en mond, waar ik de zonde mee gepleegd had. Maar helaas, ik heb met mijn hart gezondigd, met mijn volkomen genegenheid en wil, met al mijn gedachten, lusten en begeerten, en met mijn gehele hart en ziel. Wee mij, ellendig zondaar! Ik vind voor mij geen de minste verschoning. Ook beeft hierover mijn hart, en springt op uit zijn plaats,* Job 37:1. Dit is dan ook al weer een eigenschap van een ware, zielheilgende boete, dat de arme zondaar gebracht wordt tot een inwendig gevoelen van de dodelijke plaag van zijn hart. Want het hart is toch de springader van het leven. Laat de zonde niet wonen in het hart, zo zal zij nergens wonen. *Maar uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, lasteringen en allerlei gruwelijk kwaad,* Matth. 15:19. De geveinsden mogen in hun belijdenissen ook al grote registers van zonden oplezen, welke zij gedaan hebben, en zij mogen daar ook al veel misbaar over maken, doch zij houden echter heimelijk altijd nog enig goed verborgen in hun harten, al zouden het dan maar slechts die goede begeerten zijn, welke zij nog hebben, om zich te bekeren, en om hun weg en staat nu te gaan veranderen, ofschoon zij anders gereed genoeg zullen zijn, om die allen te stellen op rekening van de Goddelijke Genade, door welke kracht zij denken nu bewogen te zijn. Maar een benauwd en verslagen Tollenaar vindt in 't geheel niets goeds in zijn hart, voordat hij zich met God, door het bloed van Christus, verzoend vindt, en nu gekomen is, tot de dadelijkheid van de nieuwe geboorte van de Heilige Geest. Dit stuk verdient dan ook wel in acht genomen te worden, opdat het bedrogen hart ons, midden in de boete zelfs, niet ter zijde afleide. Zo lang als het daar niet met de mensen komt, dat de zonde van het hart alleen veel zwaarder bij hen weegt, dan al hun andere zonden te samen, zo laten zij toch niet menen, dat zij een enkele druppel ware boetvaardigheid of overtuiging immermeer bezeten hebben. Want nooit zal het hart metterdaad gereinigd worden door het geloof, Hand. 15:9, voordat éérst deszelfs onreinheid de arme zondaar zodanig tot een drukkende last geworden is, dat die hem drijft tot de geopende Fontein van Jezus' bloed en Geest.

Daar kan dan niets gevaarlijker zijn, dan dat degenen, die nu enige overtuiging hebben bekomen van hun zonden, en die nu al mee begonnen op hun borst te slaan, en andere tekenen van boetvaardigheid van zich te geven, reeds ten eerste van zulken, die men acht ervaren lieden te zijn in het werk van de Geest, aangezien worden als waarlijk overtuigden, en als zodanig nu ook bestierd en behandeld worden. Hierdoor wordt menige kostelijke ziel door de satan zeer jammerlijk misleid, die dan met een halve overtuiging tot Christus komen, om aanstonds een hele troost bij Hem op te rapen, welke toch maar een valse troost is, spruitende uit een los waangelooft. Zulke lieden handelen eveneens, als de onbekwame geneesmeesters, die, in plaats van de wonden voorzichtig na te gaan en te peilen, of te tenteren (nauwkeurig onderzoeken) tot op de grond,

deze maar aanstonds laten toelopen, en arbeiden om die met heelpleisters te genezen, tot dat ze na enige tijd soms dodelijk weer opbreken. En dan mogen de arme lijdens voor zichzelf toezien.

Doch de Heere heeft een ieder voor dit slag van ongelukkige genees- of heelmeeesters getrouw gewaarschuwd in Zijn Woord, en hen aldus beschreven: *dat zij de breuk der dochter Zijns volks op het lichtste genezen, zeggende, vrede, vrede, doch er is geen vrede*, Jer. 6:14. Het is nog geen tijd wil de Heere zeggen, om te spreken van vrede of van zaligheid, of om alreeds met de pleister van het Evangelie te arbeiden, om te genezen en te helen, eer de wond genoeg gebloed heeft, en behoorlijk geschouwd en gereinigd, en uit de grond op tot de genezing wel bereid is. Dit is waarlijk al een heel ander werk, dan zo maar aanstonds, alwaar men slechts enige overtuiging of beroering bij de mensen vindt, de balsem Gileads aan te brengen, en die dik op de wonden te smeren. Men dient de wonden zelf, waar zo over geroepen en gekermd wordt, eerst wel eens wat voorzichtig te peilen, om te mogen weten, hoe diep zij toch gaan tot aan de consciëntie of tot aan het hart. En als men ze dan niet wijd of diep genoeg bevindt, zo zal men het niet moeten ontzien, om nog verder enige opening te maken in het gezonde vlees. *Zachte meesters maken toch stinkende wonden*, en de arme zielen zijn niet weinig ongelukkig, die in de handen van zulke teerhartige meesters vallen, die geen bloed mogen zien, of geen scherp vlijm of lancet durven gebruiken, als het nodig is.

Het Evangelie kan wel nooit te vroeg komen, als men het met een heilige kunst weet te behandelen, om het dienstbaar te maken aan het instrument van de Wet, zo lang tot dat die haar werk met de gezegende hulp van de Geest, ten volle eerst volbracht heeft. Maar het komt anders zeker altijd te vroeg, als maar alleen de Wet nog niet recht heeft uitgewerkt.

Ach, of velen eens wel verstonden, dat het behandelen van onsterfelijke zielen de grootste kunst op aarde is, en dat er dezulken het best toe bekwaam zijn, die veel met God mogen verkeren in het heiligdom van Zijn Woord en instellingen. *De geestelijke mens onderscheidt alle dingen*, 1 Kor. 2:15. En hier zal het toch wel meest op aankomen, anders tast men slechts naar de wand als de blinden, en als die geen ogen heeft, also tast men dan, en men grijpt de liefelijke fluit van het Evangelie aan, als men de straf van de Wet moest aangrijpen. Dit is voor velen een dodelijke misgreep, welke zij soms niet eerder kunnen zien, voor dat zij, helaas! al voor eeuwig in de hel liggen.

b. Ook sloeg de Tollenaar op zijn borst, om daarmee gelijk als wraak te nemen aan zijn snood en goddeloos hart, als had hij willen zeggen: *o, gij mijn gruwelijk verdorven hart, vuile poel van alle onreinheid! Door u is al mijn ellende en ramzaligheid gekomen! Gij hebt verdiend geslagen, ja verbroken, verbrijzeld en geheel vermorzeld te worden! Gij zijt waardig met de hand van Gods grimmige wraak en met de vuist van de satan voor eeuwig geslagen en geteisterd te worden*, enz. Mocht dit hier ook door een ieder die dit leest, wel worden opgemerkt! Want het wijst ons al weer een eigenschap aan van de ware boete van het Evangelie. Geen huichelarij of waangelovige zal immermeer Gods toorn leggen aan zijn eigen hart om de zonde. Hij mag het duizendmaal doen met belijdenis en woorden, maar nimmer met de daad en in waarheid. Hij heeft zijn hart altijd nog te lief, en hij behoudt altijd nog een zucht, om het te verschonen, en van de dood en van de straf van de hel vrij te pleiten. Dit komt, omdat een geveinsde de heiligheid en de geestelijkheid van de wet niet recht

verstaat, dewijl het licht van zijn overtuiging zo ver niet doordringt. *Want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: gij zult niet begeren*, Rom. 7:7. Maar hier scheelt het dan de geveinsden ook, en daarom zullen zij altijd nog trachten, om enige genade te bewijzen aan hun harten, en die in het leven te sparen, eveneens als Saul, die de Koning en het beste vee van de Amalekieten verschoonde, en het niet wilde verbannen door de scherpte van het zwaard, gelijk de Heere hem geboden had, 1 Sam. 15:9. Het hart is voor de zondaren een al te lief ding, om het zo geheel en voor eeuwig in de dood over te geven, om Jezus' wil. Zij willen wel al hun werken in het vuur werpen, maar alleen hun hart, hun Koning, willen zij nog altijd verschonen. En waarlijk, welk mens heeft toch ooit zijn eigen leven gehaat? Wie zal niet liever al zijn goed geven, om maar zijn leven te behouden? Verdoem vrij voor eeuwig alles, wat ik ooit gedaan heb, zal een huichelaar tot God zeggen, als hij in nood is, alleen ziet mijn hartelijk zuchten en begeren aan, om zalig te worden, en behandel mij toch niet, dat bid ik u, als een volstrekt goddeloze die, in 't geheel niet goeds bezit. Deze is de allerlaagste neerbuiging, die enig tijdgelovige ooit zal doen voor de voeten van de hoge God, en meer van hen te begeren, zulks zou zijn een ware boete en overtuiging van hen te begeren, zodanig als Gods Geest alleen werkt in de harten van de oprechte gelovigen. Want deze zijn het, die de minste zwaarigheid niet zullen maken, om met de Tollenaar ook rechtschappen op hun borsten te slaan, en naast al hun werken, en ook hun doen en laten, ook hun hart te veroordelen, en daar het vonnis van de eeuwige dood en van de verdoemenis op te schrijven. Ja, zij zullen hun hart allereerst beroeren en veroordelen, als de zetel en zitplaats van al hun andere goddeloosheid. Zij achten hun boete niets waard te zijn, als maar alleen hun hart in dezelve niet eerst vooraan treedt. Dit is het grote geheim van de vernedering van de arme Tollenaars. Doch daar zien diegenen niet eens naar om, die de wand van het Christendom altijd maar met loze kalk zijn gewend te pleisteren, en snel hun zegel te drukken op alle werk.

c. Eindelijk sloeg de Tollenaar ook op zijn borst, om daarmee aan te wijzen, dat de smart, welke hij gevoelde over zijn zonde, niet geveinsd, maar waarlijk oprecht, inwendig en hartgrondig was, en dat die hem uitnemend zwaar drukte, zodat daar geen andere droefheid in de wereld bij kon vergeleken worden. Het was, alsof hij in bittere benauwdheid van zijn gemoed, luide had uitgeroepen: *O, mijn ingewand, mijn ingewand! Ik heb barenswee! O, wanden mijns harten!* Jer. 4:19.

De geveinsde tijdgelovigen hebben in 't eerst ook wel sterke vlagen van droefheid, en bij sommigen mogen zelfs plasregens van tranen en van hartstochtelijke beroeringen vallen, ja, daar kunnen wel eens zulke vreselijke stormen en onweders van benauwde overtuigingen in hun gemoed oprijzen, dat het schijnt, alsof alles zou instorten en vergaan. Maar het duurt gewoonlijk niet zeer lang, en als het onweer bedaard is, en de zon van het waangeloof maar een weinig bij hen warm geschenen heeft, dan zijn hun tranen weldra geheel opgedroogd, en de grond van hun harten is dan weer hard en steenachtig als tevoren, ofschoon de uitwendige trein van het leven nu ook merkkelijk veranderd mag zijn.

Er is wezenlijk onderscheid tussen een *geweldige* en een *hartelijke* droefheid. Sommige mannen zullen over het verlies van hun vrouwen in de eerste dagen geweldig bedroefd zijn, en groot misbaar maken, zonder toch met opzet te

willen veinzen, en nochtans zullen zij na weinige weken weer uitgaan om een andere vrouw. Maar er zijn ook mannen, die in zulk een droefig geval zo luidkeels niet kunnen roepen en schreien, en toch in jaar en dag niet in staat zijn om aan een andere vrouw te kunnen denken. Wie zou nu durven zeggen, dat die eerste soort van droefheid zoveel groter en zwaarder is, dan de laatste, enkel, omdat zij zich in hare eerste opkomst en beweging zoveel sterker naar buiten vertoont? Waarlijk, indien wij geen gevaar willen lopen, van met deze dingen zeer lelijk bedrogen te worden, dan zal het best zijn, dat wij alle droefheid over de zonde meer tachten te beschouwen aan haar binnenste, dan aan haar buitenste kant. *Zij roepen ook niet tot mij, zo staat er, met hun hart, wanneer zij huilen op hun legers, Hos. 7:14.* Wat wil de Heere toch met zulk een woord zeggen? Het vervolg van zijn reden wijst ons wel aan, dat het deze mensen maar voornamelijk te doen was om een deel aardse genietingen van Hem te bekomen. Nochtans kunnen het ook wel de benauwdheid over de zonden, en de schrik en vrees voor de hel zijn, welke de mensen alzo kunnen doen huilen, *en dat het nochtans die hartelijke en ongeveinsde droefheid naar God niet is, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid, 2 Kor. 7:10.* Wanneer men een misdadiger, die zojuist buiten verwachting zijn doodvonnis ontvangen heeft, bitter vond schreien, slaande op zijn borst, en uitroepende: *ach mij, dat ik mijzelf in zodanige ellende heb gestort!* Zou men dit zo aanstonds ook al mogen opnemen voor tekenen van een oprechte boetvaardigheid? Dat zal immers niemand willen. Maar is het dan ook minder raadzaam in een werk, waar het eeuwig heil van de mensen aan hangt, dat men tracht met alle mogelijke voorzichtigheid onderzoek bij hen te doen, welk soort van tranen en van berouw over hun zonden zij toch hebben? Of het Ezau's tranen of Petrus' tranen zijn? En ofschoon wij arme mensen dit niet altijd van een ieder wel genoeg weten kunnen, zo moeten wij toch echter in nederige afhanging van de Heere en van Zijn hemels licht hiertoe ons best doen, gelijk de geneesmeesters, die, wanneer zij al niet recht achter de oorzaak en de eigenlijke oorsprongen van de kwalen kunnen komen, dan nochtans hun best doen, om er op alle wijzen zorgvuldig naar te zoeken.

Zij die gewoon zijn, de brandende lamp van Gods Woord overal met zich te dragen, zullen in een donker vertrek zo ras niet toetreden, maar liever een weinig blijven stil staan, totdat het licht wordt ingebracht, waarbij zij van zich zien kunnen. Men vindt lieden genoeg, die zeer gereed zijn, om op eens anders oordelen te vallen, en die nochtans niet bemerken, hoe zij zelf doorgaans de eersten en voorbarigsten in het oordelen zijn, dewijl zij wel duizend dingen voor goed oordelen, waar de anderen om gewichtige redenen veel liever nog hun oordeel over willen opschorten, totdat zij een nadere kennis en inzien van zaken mochten bekomen hebben. En indien dit nu enkel maar de onwetendheid van zodanigen is in het werk van de Geest, zo zal daartegenover dan zeker ook een wijsheid zijn, welke waarlijk niet zeer begeerlijk is, al wordt dezelve schoon van velen erg snel en met kleine moeite verkregen.

Doch laat ons weer naar de Tollenaar omzien.

Hij sloeg op zijn borst. Daarmee leert hij ons dan, dat een waar boetvaardig zondaar hartgrondige droefenis en berouw over zijn zonden moet hebben, en dat die droefheid meer van binnen in het hart dan uitwendig in de ogen, mond, gebaren, enz. vastgeworteld moet zitten. De Tollenaar had een diepe inwendige schaamte en droefheid van de rechte soort, zijn hart was geheel bezwaard met

de menigte en de grootheid van zijn zonden, die kwelden hem, die benauwden en krenkten hem, meer dan alle verdriet van de wereld iemands gemoed mocht kunnen doen. Al weenden ook zijn ogen hier niet met zulk een groot misbaar als anderen maken, - dewijl hij nu in de Tempel was, waar hij van de mensen gehoord en gezien kon worden, - zijn hart nochtans schreide bitter, ja dat werd van droefheid als overstelpt en vaneen gescheurd. Daarom sloeg hij zo op zijn borst, want hij kon het niet verdragen, dat hij tegen die hoge, heilige en heerlijke God, die goederentierene en barmhartige Vader, zo schrikkelijk en zoveel gezondigd had, en dat hij Zijn geduchte toorn zo had ontstoken en gaande gemaakt. Al was er hel noch hemel geweest, zo zou hem echter die droevige schuld zeer bang en zwaar gevallen zijn. En zo zal die in de grond der zaak ook eveneens vallen voor alle ware boetvaardigen, dewelke nu begonnen zijn met rechte ernst om te zien naar Gods dierbare gemeenschap en Genade in Christus. Indien zij voorheen in de zonde hun grootste blijdschap en vermaak hebben kunnen vinden. O, nu zij recht vermoeid en belast met hun zonden zijn geworden, nu zullen zij er duizendmaal meer berouw, smart en droefheid in vinden. Wanneer de oprechte zielen op het helderklinkend hanengekraai van een ware geestelijke overtuiging zijn gaan wenen over hun zonden, dan wenen zij bitterlijk, gelijk als Petrus, Matth. 27:75. Een hart, dat eenmaal recht gewond is over de zonden, zal geen troost willen aannemen, dan alleen uit de hand van Christus, zo geheel zwaar en diep ligt daar de droefheid. Hier mag dan ook in een geestelijke zin wel op toegepast worden, hetgeen men leest, Zach. 12:11: *Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot zijn, gelijk de rouwklage van Hadadrimmon, in het dal van Megiddon*, waar het volk die ontijdige dood van hun Godzalige Koning Josia zeer bitterlijk beweende. Zo zal ook in de bekering de rouwklage en de droefheid van alle ware boetvaardige zondaren groot zijn, en indien dezelve zo al niet mocht uitslaan naar buiten, zal zij maar te dieper neerzinken, en zich vastmaken binnen in het hart. Want een droefheid, welke men vanwege haar zonderling gewicht niet wel kan ontlasten of uitwerpen, is een zeer grote droefheid, en die gewoonlijk ook bestendig is. Efraïms schone morgenwolken drijven snel voorbij, maar deze soort van droefheid maakt een lange, donkere dag. Als menige geveinsde zijn hart nu ledig en ruim geschreid heeft, dan zijn er nog vele volle fonteinen van droefheid in de harten van de arme Godzaligen, welke zij meer door het geloof zullen ontlasten dan door de ogen. *En het gehele huis Israëls*, staat er, *klaagde de Heere achterna*, 1 Sam. 7:2. Aldus deed ook die Kanaänese vrouw. Of zij overluid geweend heeft, dat staat niet aangetekend, maar zij klaagde de Zaligmaker achterna met een hartgrondig gekerm, en met zulk een gelovige en aanhoudende deemoedigheid, dat zij eindelijk genade vond in Zijn ogen, en zeer geprezen werd, Matth. 15:22-28. Dit is het rechte wenen van de boetvaardige zondaren, de Heere achterna te klagen, totdat Hij hen wil helpen. En dit zal een oprechte en gelovige droefheid ook zeker doen, zonder de tranen te verspillen, welke de Heere vergadert in Zijn fles, en stelt in Zijn register. O, zalige zielen, die zo treuren en smartelijk op de borst slaan! Want zij zullen zekerlijk eens getroost worden met een overvloedige vertroosting. Hoe groter hun droefheid is, en hoe dieper die gezonken is tot op de bodem van hun harten, hoe eens de vreugdeolie, welke is beschikt voor Sions treurigen, ook dieper zal indringen, als Christus Zelf zal komen om de tranen af te wissen van hun wenende ogen. Wanneer die Zon maar eens recht zal doorbreken, dan zal

die al hun donkere wolken verdrijven, om een blijden zomerse dag te scheppen in hun benauwde zielen.

Daar is dan waarlijk geen reden, dat wij zo haastig arbeiden zouden in ons zelf of bij anderen, om maar de kanalen op te stoppen van de Goddelijke droefheid over de zonden. Wij moeten aan de voorbereidende boete geen mindere tijd laten, dan God Zelf daaraan wil stellen. Want Hij weet best, hoe onze wonden moeten uitgezuiverd en genezen worden. En ook is de genade van zulk een geringe waarde niet, om daar zo stout en zo dringend om te verzoeken. Het is ook geen werk, dat men de arme bedroefde zielen zo beduiden kan, hoe zij de genade begeren moeten. Men moet de vruchten niet plukken, voor dat zij rijp zijn. Altijd te spelen op de liefelijke fluit van het Evangelie voor eens ieders oren, dat is waarlijk nog bij lange na zulk een grote kunst niet, als sommigen wel achten. Een goed concert heeft zijn gemengde verscheidenheid van stemmen en instrumenten; en in de bekwame schikking en harmonie van die allen gezamenlijk ondereen, ligt eigenlijk de kunst van een goed muziekstuk, dat wel wordt uitgevoerd. Doch velen houden nu maar alleen van vrolijke en huppelende klanken, en niet van klanken die langzaam en treurig gaan. Wij behoorden altijd te bedenken, dat het rechte lied van de tijdgelovigen een schielijke blijdschap is, zonder wortel, Matth. 13:20, 21. Wel zei de Zaligmaker tot Zijn discipelen, als Hij hun deze gelijkenis van de Zaaier had uitgelegd: *die oren heeft om te horen, die hore*, vs. 43.

Doch het verdient ook nog een bijzondere opmerking, dat de Tollenaar hier sloeg op *zijn* borst. Hijzelf was hier de man, die gezondigd had. Er waren wel meer zondaars naast hem in de Tempel, maar hij kon zich met deze nu niet inlaten, hij had genoeg te doen met zijn eigen schuld, en om te slaan op zijn borst. Zo handelde de Farizeeër geenszins, die sloeg op de borst van de Tollenaar en niet op zijn eigen borst, als hij God zo loffelijk dankte, dat hij niet was, gelijk de andere mensen, of ook gelijk deze Tollenaar, Luc. 18:11. Hij staat hier voor God niet om zichzelf, maar om *anderen* aan te klagen. Dit is het rechte karakter van de geveinsden, meer gewicht te leggen op de zonden van anderen, dan op hun eigen zonden. Adam sloeg niet op zijn borst, maar hij legde al de schuld op zijn vrouw. Deze sloeg ook niet op haar borst, want zij schoof de schuld weer op de slang. Zo waren ze dan beide ver af van de ware boete. Maar David sloeg in oprechtheid op zijn borst, als hij met grote ootmoed en weemoed des harten over zijn volk tot God zei: *Zie ik, ik heb gezondigd, en ik heb onrecht gehandeld, maar wat hebben deze schapen gedaan? Uwe hand zij toch tegen mij, en tegen mijns vaders huis*, 2 Sam. 24:17. Zo deed ook de Tollenaar. *O, Heere*, zei zijn hart, *ik, ik ben de man, die gezondigd heb, ik heb onrecht gedaan, ja die, als water ingedronken, rechtvaardig mocht Uw hand nu tegen mij zijn, om mij eeuwig te verdoemen*.

Laat ons hier dan uit leren, dat, wat het ook al mag schijnen, het toch geen goed teken is, als mensen, die nog staan in de boete over hun eigen zonden, en die nog arbeiden om de verzoening voor zichzelf, juist dan al ten eerste zoveel te doen hebben met de zaligheid van andere mensen, dat zij die als aan de hunne vastbinden, om toch niet alleen behouden te worden. O, wanneer een mens nu waarlijk met God te doen heeft, om te komen in de genadige rechtvaardigmaking van het geloof, en in de nieuwe geboorte van de Heilige

Geest, dan zal de last van zijn eigen schuld en ellende hem wel zo zwaar op zijn hart wegen, dat hij er die van enig ander mens niet bij zal kunnen opnemen, al was het ook van eigen man of vrouw of vader of moeder. Maar als een arm zondaar eerst van zijn eigen last ontheven is, in Christus, door het geloof, en hij nu een vrije toenadering vindt tot de troon der genade, dan zal de liefde hem tijdig genoeg leren, wat hij schuldig is te doen voor de zaligheid van anderen. En zijn diep ontzag voor God, en de erkenning van Zijn soevereine, vrije genade, zullen hem dan zeer ootmoedig doen zijn in zijn verzoeken voor de Heere te brengen. Deze dan waren de boetvaardige *handen* van de Tollenaar. Want al wie maar recht op zijn borst mag slaan, diens beide handen zijn boetvaardig.

4. En eindelijk had hij ook een boetvaardige *mond*, waarmee hij uitriep: *o God, wees mij zondaar genadig!* Dit is het rechte gebed, dat alle arme, verslagen zondaars moeten bidden uit de diepe grond van een verbroken en verbrijzeld hart. Het zou hen weinig kunnen helpen, dat zij al boetvaardige voeten, ogen en handen bezaten, indien zij ook niet met de Tollenaar de toevlucht namen tot de troon der Goddelijke genade en barmhartigheid, en evenals deze hun boetvaardige mond openden, met een dergelijke smeking om een genadige verzoening.

Groot was hier dan weer het onderscheid. De Farizeeër verscheen voor God met een wijdlopende declamatie of verhaal van zijn heerlijke en loffelijke deugden, dewelke hij wilde dat aangezien zouden worden. Doch de arme Tollenaar grijpt hier enkel naar de hoornen van het altaar, om zijn leven te behouden. Hij werpt zich neer voor de blote Genadetroon van de ontfermende God, en smeekt alleen om Zijn barmhartigheid. Zijn gehele gebed beslaat nauwelijks vijf woorden, maar omdat het voortkwam uit de grond van een verbroken en verbrijzeld hart, zo was ieder woord, dat hij sprak, als een gebed, en de Heilige Geest was daar de Werkmeester van, want anders had deze blinde en ongodsdienstige Tollenaar, in het midden van zulke grote aanvechtingen, als waar hij scheen in verslonden te zullen worden, onmogelijk geweten hoe of wat hij bidden zou, gelijk als het betaamt. Het is wel zo, als het spreekwoord zegt, dat *de nood leert bidden*, maar een Kaïn en Judas waren ook wel in grote nood door hun zonden, en nochtans konden zij zo niet bidden als de Tollenaar. Er is dan een Goddelijke Leermeester in het hart nodig, om aldaar een kort Tollenaarsgebed samen te stellen, waar men de hemel mee kan bestormen en innemen. Als de Geest der genade en der gebeden de grond van de ware boete maar eerst recht in 's mensen gemoed heeft neergelegd, en de Farizeïsche geest daar nu heeft uitgedreven met zijn lange gebeden, dan is de weg alreeds gebaad, om de mens te leren bidden met onuitsprekelijke zuchtingen, Rom. 8:26. Nu komt het zuivere reukwerk van het heiligdom, aangestoken met een kool van het hemels vuur van het brandaltaar, voor Gods aangezicht. Nu ontvangt Hij, in een kort zondaarsgebed, de offerande van een gebroken en verslagen hart, welke Hij niet zal verachten, Ps. 51:19. Deze vijf korte woorden: *o God, wees mij zondaar genadig!* Komende uit de mond van een arm, boetvaardig hart klinken in Gods reine oren wel duizendmaal liefelijker en aangener, dan al de Farizeese dankzeggingen, en dan al dat sterk roepen en geweldig bidden van de benauwde zondaren, die toch niet meer dan half gebroken van hart zijn. Een halve overtuiging maakt gewoonlijk het meeste geschreeuw, maar als het hart van de zondaar maar eens recht gewond

en krank geworden is, dan zijn hem de krachten al veel vergaan, om zo geweldig meer te roepen. Als de arme zondaars neervallen voor een troon van enkele barmhartigheid en genade, dan gaat het hen wel, zoals het bij Hanna ging: *want Hanna sprak in haar hart, alleen roerde zij haar lippen, maar haar stem werd niet gehoord*, 1 Sam. 1:13. Het was genoeg dat God haar stem hoorde. Velen menen dat de Heere doof is, en dat Hij Zich door een sterk en dringend gebed, met een luid misbaar, allerbest tot barmhartigheid laat bewegen, maar zij verstaan de kunst van de Tollenaar niet, om Gods hart wijd te openen met een enkel gebed van vijf woorden. Doch dit komt meest daar vandaan, omdat de Tollenaar zich zo nabij de hoge God bevond, en deze mensen staan nog zo veel mijlen van Hem af; daarom moeten zij zo hard roepen, en hun geroep zo dikwijls herhalen. Konden de geveinsden en de tijdgelovigen, terwijl zij in de benauwde angst van hun overtuigingen zijn, een lange ladder van tranen en gebeden maken, om daarmee in de hemel te klimmen, zij zouden dat zeker nog liever doen, dan hun gehele ziel aan God, in Christus, overgeven, met een enkele Tollenaarssmeking: o God, wees mij, zondaar genadig! Een arm, boetvaardig zondaar, die reeds op de kant van de hel ligt, en die zijn laatste steunsel nu verloren heeft, heeft dan zo geen tijd meer over om lang te bidden, maar hij grijpt dan slechts, met een greep van het geloof, enkel de genade aan, en houdt die vast, en dan is hij behouden. En zulk een zal, als het wezen kan, dan ook altijd veel liever alleen in zijn binnenkamer, op de grond, voor de voeten van de hoge God willen neerliggen, dan midden onder het geroep en geschrei van vele beroerde zondaren. O, als de hooggeduchte God, de heilige Israëls, nu komt intreden in de zielen, met de kroon der Majesteit op zijn hoofd, en met de scepter der genade in de hand, dan komt er stilte, dan buigen zich de arme zondaars neer, en halen het hoofd in, en steken hun mond in het stof. Dan is het: *doch gij, o mijn ziel, zwijg Gode, want van Hem is mijn verwachting. Hij is immers mijn Rotssteen en mijn Heil*, Ps. 62: 6, 7. Dan is het zwijgen zelfs wel eens het beste bidden. Helaas, of velen, deze wonderlessen van het Evangelie eens konden leren verstaan! Doch het schijnt nu al, bij lieden van een verscheidene praktijk en bevassing, als een aangenomen Theologie geworden te zijn, dat de put van de levende wateren, die uit Libanon vloeien, alleen of stil staan, of anders sterk bruisen moest.

Ondertussen zal de arme Tollenaar ons hier met zijn kort gebed, al weer drie voornamen en gewichtige dingen leren, als wij maar acht geven:

1. aan wie hij bidt,
2. voor wie hij bidt, en
3. waarom hij bidt.

1. Hij bidt de Heere aan: *O God!* zegt hij. Zo deed de Farizeeër ook, die zeide ook: *o God, ik dank U!* Zij keren zich dan beiden tot God. De een met een gebed, de ander met een dankzegging. Het gaat al naar God toe, in een vorm van Religie. Dit is in zoverre wél, want de Farizeeër had ook geleerd, dat de Heere onze God een enig Heere is, en dat men geen andere goden zal hebben voor Zijn aangezicht, Exod. 6:4; Exod. 20:3. Wat was hier dan toch het onderscheid? Wel is waar, de een offert hier, met Kain, enkel een spijsoffer, maar de ander offert, met Abel, een slachtoffer en een spijsoffer. Dit onderscheid is wel zeer groot in de wijze van Godsdienst, nochtans is het dat niet al, want zij offerden toch beide de ware God in een weg van Zijn eigen

instelling, welke ons gebiedt, niet minder te danken dan te bidden. Doch om de grond van dit verschil recht te vatten, zo dient men wel in acht te nemen, dat de kennis van de Tollenaar en aanroeping van God geheel anders gesteld waren, dan die van de Farizeeër. Deze had een opgeblazen kennis van God, en zo was ook zijn aanroeping, maar de Tollenaar had een nederige en boetvaardige kennis van God, en aldus riep hij Hem ook aan. Waarlijk, het onderscheid tussen beiden is niet minder dan tussen licht en duisternis. De Farizeeër maakte maar vleeselijke, of op zijn best, maar schijngeestelijke denkbeelden van God, zoals zij allen ook doen, die niet komen in de weg van de ware boete. Dit maakt hen dan ook altijd zeer vrijmoedig in hun toenadering tot God. En zelfs degenen, die schijnen bijzonder beroerd en verslagen van hart te zijn, door een gezicht van hun zonden en strafwaardigheid, durven nochtans zo onbeschroomd voor God komen, en Hem zo sterk en dringend om Zijn genade verzoeken, alsof die hun toekwam en Hij die geenszins aan hen weigeren mocht. En dat heet bij de zodanigen dan eerst recht ijverig en met kracht aankloppen aan de deur van de Hemel, en het Koninkrijk der Hemelen als met geweld bestormen en innemen. Het is dan maar: *gij moet wenen en schreien, bidden en uitroepen, op de borst slaan, worstelen en sterk aanhouden, totdat de poorten van de hemel u wijd geopend worden, want nu is het uw tijd, nu wacht Jezus nog*, enz. niet anders, dan alsof het Genadeverbond was afgeschaft, en alsof er weer een nieuw Evangelisch Werkverbond was opgericht.

Dit komt van een algemene overtuiging, en van een schijngeestelijke kennis, welke de mensen van God hebben, maar een recht boetvaardig Tollenaar nadert tot God op een geheel andere manier. Dewijl zijn duister verstand inwendig van de Heilige Geest verlicht wordt met het ware licht van de Goddelijke kennis, zo ziet hij aan de ene kant zo vele ontzaggelijke Hoogheid, Heiligheid en Rechtvaardigheid, en zo een glansrijke Majesteit en Heerlijkheid, in God, dat hij ten enenmaal voor Hem moet leven en als was versmelten, en zichzelf nu komt te verfoeien en allerlaagst te vernederen in stof en as. O! Zo de Heere met hem, snode zondaar, in het gericht wil treden, en hem vergelden naar zijn verdienste, dan kan hij voor Hem geenszins bestaan. Op duizend vragen zou hij Hem dan ook niet kunnen antwoorden. Dit ligt hem zeer vast en diep in de grond van zijn hart, dat hij van zichzelf niets kan brengen of aanvoeren voor de Heere, waardoor hij Hem tot ontferming zou mogen bewegen. Maar hij ziet ook aan de andere kant, dat er een grondeloze zee van genade en barmhartigheid in die hoge en heilige God is, en dat Hij de dood van de arme boetvaardige zondaren niet begeert. O nee, maar dat Hij de schatkamers van Zijn oneindige liefde, medelijden en ontferming, door Christus Zijn Zoon, wijd voor hen allen open zet, in de gewisse beloften van het Heilig Evangelie, en daar luid tot hen roept: *Grimmigheid is bij Mij niet. Wie zou Mij als een doorn en distel in oorlog stellen, dat Ik tegen hem aanvallen, en hem tegelijk verbranden zou? Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met Mij maken, vrede zal hij met Mij maken*, Jes. 27:4, 6. O, wat een wonderlijk gezicht van God is dit niet voor een arme, verslagen zondaar! Wie zal ons nu recht met woorden kunnen zeggen, hoe zo een ziel zich al bevende naar die hoge God toekeert, om Zijn sterkte aan te grijpen tot vrede en verzoening? Wie zal ons die heilige schaamte en ootmoed, die neerbuiging en die gelovige wegsmelting en kleinheid van het gemoed bekwaam kunnen afmalen, waarmee de arme zondaar de Heere om Zijn genade verzoekt, als dat woord van het geloof daar

nu zo uitbarst of uitvloeit, uit een geheel gebroken en verbrijzeld hart: *o God! Wees mij, zondaar genadig. Behoud, behoud mij, alleen om Christus wil*, enz. Waarlijk, dit is geheel wat anders, dan dat stormachtig roepen en schreeuwen tot God om genade, eer men nog eens recht kan weten wat genade is, en op wat grond een arm zondaar die van Zijn heilige Majesteit verzoeken mag. Ach, wat staan de ellendige waanwijze mensen nog blind in het ware werk van de Geest, die uit God is! Mocht die Geest het aan sommigen, door deze Parabel van de Tollenaar en door dit ons eenvoudig schrijven, nog eens zelf willen leren! Er kan toch wel een gehele vergadering van beroerde en overtuigde mensen luid tot God om genade roepen, en zelfs ook met grote ernst en met veel tranen, de een kan het werk in de andere krachtig opzetten en gaande maken. De hartstochten kunnen in een zeer hoge beroering en beweging gebracht worden, het kan een geruis zijn als van een geweldig gedreven wind, en als dat van het hoge geboomte van Libanon, of van de eiken van Basan. Ja, daar kunnen ook zeldzame dingen onder gemengd gaan, die niet dan ontzetting moeten baren, en toch kan het ook gemakkelijk geschieden, dat God maar weinig Tollenaars onder zulk een beroerde menigte vindt, en zelfs, dat er somtijds niet een enige onder is, die uit zulk een vernederd en verbrijzeld hart tot Hem roept, als deze Tollenaar. Er moest dan altijd meer gewacht en gebeden en gearbeid worden, om een stille bedaardheid in de harten van de mensen. Om dan eerst aandachtig en zorgvuldig, bij het geestelijke licht van de waarheid, toe te zien, welke dingen het eigenlijk geweest zijn, die bij hen zodanige bewegingen, beroeringen en benauwde aandoeningen hebben veroorzaakt, en of het slechts gewone of andere overtuigingen zijn, die hen drukken, en of zij een dusdanige kennis van de hoge God en van zichzelf en van de weg der zaligheid bekomen hebben, gelijk de Tollenaar. Het nauwkeurig en verstandig onderzoek naar deze dingen zou ons, met de Goddelijke zegen, eerst enigszins in staat stellen, om het werk van der mensen dierbare en onsterfelijke zielen met vrucht te kunnen behandelen.

Verder wijst de Tollenaar ons hier ook zeer duidelijk aan, met zijn ootmoedig gebed tot God, hoe recht boetvaardig en vernederd de zielen zich, in haar nood, *en uitsluitend tot de Heere wenden, als tot de alleen wijze, almachtige, getrouwe en barmhartige Vader, die in de hemelen*, en toch ook overal tegenwoordig is, en hoe zij geheel afzien van alle schepselen, welke zij nu bevinden, dat maar gebroken bakken zijn, die geen water houden. Dit is al weer een gewichtig stuk, dat van een ieder in acht dient genomen te worden. De mensen mogen grote overtuigingen hebben, en ten enenmale van Gods Geest schijnen geroerd en aangeraakt te zijn, het zal toch allemaal nog voor geen ware zaligmakende boete mogen geacht worden, zo lang zij nog zo veel gewicht kunnen leggen op enig schepsel in de wereld, van hetzelfde in dier voege aan te grijpen en aan te kleven, alsof dat arme, nietige schepsel ook nog wat mocht kunnen doen met zijn voorbedding, raad, als anderszins, tot uitwerking van hun zaligheid en tot bekoming van hun verzoening met God. Dat verlegen zielen zich begeven tot de Leraars, tot wijze en Godzalige Christenen en tot de ingestelde middelen, en dat zij die alle nu hoogachten en zorgvuldig zoeken aan te kleven, en er een behoorlijk en gemoedelijk gebruik van trachten te maken, dit is volgens Gods eigen weg en ordonnantie. Maar het is ook niet minder zeker, dat de blinde Papist, die nog in de Gereformeerde harten zeer diep verborgen zit, hier als een misselijke rol veeltijds kan spelen,

in een soort van algemene en onbedaarde overtuiging. Waar het werk zo wild toegaat en met zulke ordentelijke beroeringen, dat zeer licht God en het schepsel maar al te zeer onder elkaar gemengd en verward raken. Als er tien mannen, uit allerlei tongen, zo sterk grijpen, ja de slip grijpen van enen Joodse man, en als men zo vast blijft hangen aan de voeten van de priesters, om die niet los te laten, dan geeft dat een genoegzame reden van rechtmatige bekommernis, dat het met het werk van de boete van zodanige nog niet erg ver gevorderd is, maar dat hun overtuiging nog erg diep in het vlees begraven ligt. O wat een grote verandering zou dit werk niet zeker ondergaan, als die arme mensen maar eens recht met de hoge en barmhartige God te doen mochten krijgen, en als zij eens uit de diepe grond van het hart, leerden roepen met de Tollenaar: *o God!* Dan verdween het beste en uitmuntendste schepsel weldra geheel voor hun ogen. Als maar alleen die eeuwige glansrijke Zon eens vlak op hun zielen begon neer te schijnen, dan zagen zij in 't geheel niets meer van die schone glans van de flikkerende sterren. Dan zou het zijn: *o God!* En niet meer, *o leraar!*

Onze boetvaardige Tollenaar zag hier in de Tempel, op deze tijd, naar geen leraar, of middel, of schepsel om, maar hij wendde zijn verslagen ziel geheel alleen tot de algenoegzame God. Al waren hier ook een Zacharias, een Simeon, een Hanna en vele andere heiligen, profeten en profetessen tegenwoordig geweest aan deze plaats, en al had hij die ook gezien en gekend, hij zou toch op deze tijd, wanneer hij alleen met God in onderhandeling was, naar hen allen niet eens omgezien hebben. Hij zou, op deze voortreffelijke mensen ziende, dan zeker gedacht hebben: *ach, gij kunt mij arme, verloren en rampzalige zondaar, toch in 't minst niet helpen, ik heb de Heere en Zijn genade zelf nodig, ik moet een Goddelijke Middelaar en Zaligmaker hebben, om mij te behouden.*

*"Schepsel, sta wat uit het licht;
vals, vals is al uw glans," enz.*

Voorzeker, de arme mens is lang genoeg een blind atheïst geweest; hij heeft lang genoeg zijn heil in zichzelf en bij de ledige schepsels gezocht. Nu de hoge en heerlijke God Zich geestelijk aan hem openbaart, in het glansrijk aangezicht van de Immanuël, nu is het tijd, dat hij de schepsels geheel laat varen, om gemeenschap te maken met de Eeuwigelevende en Onzienlijke, met Jehovah, de Algenoegzame. Dit zal geen ander ooit recht verstaan, dan alleen een arm boetvaardig zondaar, die zo hartgrondig kan roepen: *o, God!* dat hij alle schepselen als vergeet.

De overtuigde stokbewaarder, zeer bevende, onder een levendige Goddelijke ontdekking van zijn schuld en verdoemenis, viel neer aan de voeten van Paulus en Silas, welke hij wist, dat zij Gods dienaars en gezanten waren (hoewel wij geenszins lezen, dat hij hun voeten aangreep, dat hij die vasthield en daar niet van los kon komen), en hij begeerde van hen, om in de weg der zaligheid onderwezen te worden. Doch deze mannen wezen hem ras van zichzelf af, naar de Heere Jezus Christus, tot Wie zij hem vermaanden, geheel alleen, in een oprecht geloof, zijn toevlucht te nemen, hem verzekerende, dat hij de behoudenis bij Hem zou vinden, wanneer hij aldus waarlijk geloofde, Hand. 16: 29-31. Laten alle leraars, en allen, die met ontwaakte en beroerde zielen iets te doen hebben, ook zo handelen. Dit is de rechte weg: *Hij moet wassen,* zei Johannes van Christus, *maar ik minder worden,* Joh. 3:30. Daar kunnen wellicht in de eerste beginselen van de boete veel onzuiverheid en vreemd vuur

bij de mensen zijn, alhoewel men minder daarvan bespeurt, hoe het gewoonlijk een beter teken is. Maar het komt er dan maar op aan, hoe deze dingen behandeld worden, of men die zo nog enigszins onder de hand blijft aankweken en koesteren, en er gewicht op legt, dan of men wijsheid en genade van God ontvangt, om het schadelijke en verleidende van zulk een werk recht in te zien, en dan ook, met alle mogelijke voorzichtigheid en getrouwheid voor de Heere, daar tegen tracht te arbeiden, om de zielen van de arme mensen van al hun blinde en ijdele toevluchten af te leiden, tot de enige algenoegzame Rotssteen des heils, en tot een zuiver geloof in de Heere Jezus Christus.

Deze lessen mogen aan sommigen minder gewichtig schijnen, die de afgodische geneigdheid van het menselijk hart zo diep niet inzien, maar anderen, die enigszins geleerd hebben, wat een wonderlijke genade een oprecht geloof is, zullen veel beter begrijpen, hoe licht een weinig van deze zuurdesem het gehele deeg zuur kan maken, en hoe de minste ongelovige en blinde aankleving aan enig schepsel in de wereld een grote hindernis voor der mensen arme bekommerde zielen kan zijn, dat zij die niet rechthout en volkomen gelovig met de Tollenaar tot God kunnen wenden, om Zijn genade aan te grijpen. Indien eens iemand in groot gevaar van zijn leven gevonden werd, dat hij van stonde aan moest vluchten tot de hoornen van het altaar, zou hij veilig wezen, en hij bleef ondertussen daar nog liggen voor onze voeten, en vasthouden aan de slip van ons kleed, konden wij dan wel getrouw met hem handelen, als wij niet ernstig tot hem zeiden: *sta toch op, o mens, en vlied toch ten eerste naar het altaar, of gij zijt anders verloren!* Doch waar alleen een rechte Tollenaarsboete in het hart gekomen is, daar zal zodanige waarschuwing niet eens nodig zijn. Als God belieft te werken, door Zijn Geest, met Zijn tweesnijdend zwaard, dan zal Hij de Zijnen wel van alles losmaken, en hen tot Christus trekken, dat zij tot Hem zullen komen vliegen, als duiven tot haar vensters. Wanneer de grond van het ijdele vertrouwen maar eens wegzinkt in het hart, dan zal het gehele gevaarte van dat huis der spinnenkoppen ras genoeg volgen.

2. Doch *voor wie* bidt de Tollenaar hier? Gaat zijn gebed nu ook uit voor anderen, welke hij nog zag leven in de zonde? Neen, geenszins! Het is voor zijn eigen zondige en verloren ziel, dat hij hier enkel bidt. Even als een, die in het water ligt, gereed om in een ogenblik te verdrinken, maar alleen roept en werkt tot behoudenis van zijn eigen leven, al moest hij er ook velen naast zich, ellendig te gronde zien gaan. *O God!* zei hij, *wees mij, zondaar genadig. Wil U toch ontfermen over mij, die niet anders dan een snoed, onheilig en verdoemelijk zondaar ben. Treed met mij niet in 't gericht, maar wil mij barmhartigheid bewijzen.* De Farizeeër was in zijn eigen gevoelen een zodanig vroom en heilig man die nooit water beroerd of vuil gemaakt had. Daarom weet hij van geen concessie of belijdenis van zonden, maar hij vangt zijn rede gelijk aan met een verhaal van zijn deugden en goede werken, van zijn vasten, bidden, tienden geven enz. Doch hij hield zich ook nog zeer nederig, want hij dankte God voor dat alles. Hij was de man niet, die het alles alleen gedaan had, maar de Heere had hem nog mee tot die grote vroomheid geholpen, daarom kwam Hem daar ook lof van toe, zoals de Farizeeër Hem dan ook geeft. Maar de arme Tollenaar weet van geen goede werken of deugden iets te zeggen: hij weet alleen te zeggen, dat hij een zondaar was, die gevoelde, dat zijn hart geheel vol zonden stak, en die ook anders niet dan zonden gedaan had, zolang

hij hier op de wereld had geleefd. Anderen mochten enig goed gedaan hebben, maar hij had alleen gezondigd, en gedaan wat kwaad was in des Heeren ogen. Daarom sluit hij de gehele beschrijving van zijn weg en staat op, in dat ene woord dat hij *een zondaar* was.

Hoe velen zullen er wel niet gevonden worden, die in hun belijdenis gehele registers van zonden voor God kunnen oplezen, en dat ook niet zonder tranen en benauwde vrezes en beroeringen, en die toch met dat alles nog geenszins zo veel belijdenis doen, als de Tollenaar hier doet met dat ene woord. Gewisselijk hij, die maar alleen in de geduchte tegenwoordigheid van de heilige God, met een beschaamd en verslagen gemoed, kan zeggen, dat hij een zondaar is, die behoeft niets meer te zeggen. Want God is niet gediend met veel woorden, die de mensen voor Hem willen maken. Belieft Hij hen te vergunnen, om een omstandiger belijdenis te mogen doen, als zij liggen aan Zijn voeten, zo zal Hij die geenszins verachten, alleen dat zij maar grondig verstaan, wat het woord zondaar zelf te zeggen is, en dat zij het op zichzelf recht toepassen. Hoe menigeen noemt zichzelf wel met deze naam, en is benauwd en verlegen over zijn zonden, die toch niet recht weet, wat een zondaar te zijn, te zeggen is. Waarlijk, zo lang als wij niet enigszins verstaan, wie God is en wie Christus is, zo kunnen wij ook niet weten, wat eigenlijk een zondaar is. Ja, de beste Heiligen en de wijste Christenen verstaan nog maar zeer weinig van dit ongelukkige woord. De Apostel Paulus nochtans had er iets meer van geleerd dan vele anderen, toen hij aldus zeide van zichzelf: *ik weet, dat in mij, dat is, in mijn vlees, geen goed woont*, Rom. 7:18. Helaas! Een mens mag zichzelf wel honderd duizend malen een zondaar heten, en zeggen: ja, dat ben ik, en dat zijn ook alle mensen, wij zijn alle arme zondaren, maar zo lang hij nog maar zoveel goed bij zichzelf meent te vinden, als op kan wegen tot de zwaarte van een enige goede zucht, gedachte of begeerte (hij mag het dan ook een naam geven, zo hij het noemen mag), is het zeker, dat hij nog veel te blind is, om grondig te weten, wat een geheel gruwelijk en rampzalig schepsel toch een zondaar is. Om kort te gaan, al wie zichzelf recht kan aanklagen voor de hoge God, als een zondaar, die doet metterdaad niet anders, dan te belijden, dat hij meer niet is, en meer niet heeft, dan enkel zonde en vloek, en zulk een haat dan ook zijn eigen leven. Dit is het geheim van deze zaak. Onze Tollenaar heeft dat geheim verstaan, maar geen tijd- of waangelovige komt ooit zo ver, mits blijvende in zijn staat. De zonde kan hun wel ondragelijk gevallen zijn, toen zij enige tijd in de banden van de overtuiging erg gedrukt henen gingen, en toch kunnen zij de zonde nog gemakkelijk dragen, omdat zij dezelve nooit aanschouwd hebben met een Tollenaarsgezicht. O, dat alleen ware genoeg geweest, om hen de zonde veel meer te doen haten, dan de hel en de duivel zelf. Want als wij maar geen zondaars zijn, dan hebben wij van de duivel en de hel niets te vrezes.

Wat is het dan, dat de Tollenaar ons hier al weer met zijn voorbeeld komt leren? Dit namelijk, dat wij de Farizeeër geheel moeten uitschudden, en dat wij geen eigen deugd of enig goed meer behouden moeten buiten Christus, maar dat wij geheel daartoe gebracht moeten zijn, om maar alleen onze zonde voor God te belijden, met een hartbrekend berouw, innige schaamte en oprechte zielsverslagenheid, en dat wij enkel maar moeten hongeren en dorsten naar Gods vrije genade en naar de gerechtigheid van de Heere Jezus, zoals die aan de arme boetvaardige zondaren, in het Evangelie, om niet beloofd worden. Ziet, deze is de rechte belijdenis der zonden, waar de Schrift van spreekt, en

waar zij de vergeving der zonden, uit Gods genade in Christus, aldus aan vastknoopt, dat die daar nooit van kan gescheiden worden. Als David eerst gemeld had van die grote weldaad, welke de Heere God aan al Zijn gelovige gunstgenoten schenkt, hun de zonden geheel vergevende, dan laat hij daar terstond de boetvaardige belijdenis der zonden op volgen, als de heilige weg, waarin die vergeving alleen bekomen wordt: *Ik zeide*, dus spreekt hij aldaar, *ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere, en Gij vergaf de ongerechtigheid mijner zonde*, Ps. 32:5. Doch zodanige belijdenis is een veel te heilig en te geestelijk werk, dan dat dezelve in zulke onbedaarde luidruchtigheden zou bestaan, waarin sommigen die nu schijnen te stellen. Die hartstochtelijke en barre wintervlagen van een al te beroerd en ontsteld gemoed moeten allemaal eerst voorbijgegaan zijn, eer 's mensen hart geschikt kan wezen tot het afleggen van de belijdenis van zijn zonden, waar de Heere een welgevallen in zal nemen, en waar Hij Zijn genadige vergeving op zal schenken. De zondaar moet heel deemoedig en stil op zijn knieën liggen, als hij zijn belijdenis behoorlijk voor de hoge God doen zal en niet maar slechts op de pijnbank, alwaar ook de duivel en de verdoemden in de hel hun belijdenis doen zullen, met wening der ogen en knersing der tanden. Doch nooit zag God om naar zulke benauwde en helse belijdenissen, om zich door dezelve tot genade te laten bewegen.

3. Laat ons nu eindelijk ook gaan vernemen, *waarom* de Tollenaar bidt. Wat begeert hij hier toch van de Heere? Wat mist hij toch? En wat moest hij hebben, zou hij behouden worden? Dit drukt hij ook kortelijk uit, en als met een enkel woord. Hij verzoekt en smeekt enkel maar om genade, en anders niet dan loutere genade. *O God!* zegt hij, *wees mij zondaar genadig*. Wat zijn de twee partijen, die hier voorkomen, elkaar niet geheel ongelijk! God en een zondaar. Dat allerhoogst en allerheiligst Opperwezen, waaruit alle geschapen wezens hun eerste oorsprong en bestaan hebben, die onbevleete en rechtvaardige Majesteit, in Wiens ogen de hemelen zelfs niet rein zijn, staat hier bij een nietig en doemwaardig hellewicht, bij een arme zondaar, die anders niet dan zonde heeft, van de voetzool tot aan het hoofd. Hoe zullen zulk een verterend vuur en zulk een droge stoppel toch samen verenigd worden? Hoe zal die stoppel bij, of in dat vuur komen, en nochtans niet verslonden worden? Dit wondergeheim had de Heilige Geest des geloofs, als het ware, de arme Tollenaar nu reeds aangevangen te leren. Dit zou door de genade alleen geschieden in het bloed van een heilige Middelaar, die Immanuël geheten is. Die eeuwige Zoon Gods, de Heere Jezus Christus, stelt Zich hier tussen beide in, tussen God en de zondaar, in het midden, en dan roept zijn bloed om betere dingen dan het bloed van Abel. Het roept: genade, genade, voor deze zondaar. En de zondaar zelf roept dan ook met Christus, door zijn Geest: *o God! Wees mij, zondaar genadig*. Dat is een wonderlijk geroep! De Engelen zelf zijn begerig om dit geroep te horen, en zij verblijden zich meer over zulk een zondaar, dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben, Luc. 15:7. Hoe aangenaam klinkt dit nederig geroep van een zondaar om genade in de oren des Heeren, veel meer, dan al de lofzangen der Farizeeën! Er kwam eerst een klein vonkje van geloof in het hart van de Tollenaar (als ware het dadelijk zo geschiedt). Het was een zuiver gloeiend vonkje van de altaarskool, welke de lippen van de Profeet aanroerde, Jes. 6:6, en geen vreemd vuur uit het reukoffervat van Nadab en Abihu, Lev. 10:1. Het

was een hemels en geen waangeloof. De Heilige Geest blies dat vonkje aan, totdat het uitbarstte in een vlam, en toen riep de Tollenaar: *o God! wees mij zondaar genadig. Alsof hij zei: o, eeuwige, almachtige en barmhartige God! Ik beken heden voor Uw allerheiligst aangezicht mijn zonden, en dat ik een geheel onrein, walgelijk, verdoemelijk en verloren schepsel ben, die anders niet van U verdiend heb, dan de eeuwige dood. Ach wil toch met mij niet in 't gericht treden. Wil met mij niet handelen naar Uw gestrengte rechtvaardigheid en toorn, opdat ik niet verga, maar erbarm U over mij, om het bloed van Uw lieve Zoon. O, Vader van alle barmhartigheid, wees mij arme zondaar genadig! Laat de zon van Uw goedertierenheid en van Uw grondeloze ontferming op mijn verslagen ziel neerschijnen. Neem mij van het vlakke des velds, waar ik geworpen ben en vertreden lig in mijn bloed, toch op in de eeuwige, almogende armen van Uw genade. Vergeef mij mijn gruwelijke zonden, en wil mij wederbaren door Uw Geest, en omhels mijn arme ziel met Uw genadige liefde, opdat ze niet eeuwig omkome en verloren ga. Ik vervloek de dag, dat ik tegen U gezondigd heb, en ik wil die ure zegenen, waarin Gij Uw verbond met mij wilt maken, dat ik eeuwig alleen de Uwe zal zijn, en enkel maar voor U zal leven, enz.*

Men mag de verklaring van deze tekst met woorden al verder uitbreiden, doch het zal hier dan ook nog waarachtig zijn, dat het Koninkrijk van God niet gelegen is in woorden, maar in kracht, 2 Kor. 4:20. Men mag het er al op toelagen, om anderen of zichzelf te willen beduiden, wat de genade is, en hoe men God daarom verzoeken zal, maar voordat de Geest der genade dit de arme mens krachtdadig komt leren in zijn hart, zal hij daar met al zijn wijsheid toch nooit zodanig goed verstand van kunnen krijgen, als de Tollenaar had. Dit moet ons niet vreemd klinken, want immers een ter dood gedoemd misdadiger, aan wie door de vorst beide het leven en de vrijheid, uit genade geschonken worden, en die het pardon met grote blijdschap ontvangt en aanneemt, zal een veel grondiger kennis van de genade hebben, dan anderen, die in het geval van de genade zelf nooit geweest zijn. Ach! hoeveel duizend Gereformeerden spreken altijd van de leer der genade met een koud en onbewogen hart, terwijl een arm, boetvaardig en gelovig zondaar daarvan spreekt met zodanige verheffing, dat hij de genade Gods veel meer acht dan duizend werelden. Dit komt omdat hij die, door het geloof in zijn hart smaakt en geestelijk geniet, hetwelk de anderen niet doen. En ieder is licht gereed om te denken, dat hij genade van God ontvangen heeft, en er zullen maar zeer weinig mensen onder ons gevonden worden, die zich de genade niet zullen toe-eigenen op de een of andere wijze. De waan- en tijdgelovigen, die enige tijd in benauwde overtuigingen zijn geweest, en die enige worstelingen om de genade gedaan hebben, want zij hebben er een schaduw van gegrepen, waardoor zij zeer verblijd werden. En nu willen zij er niet meer aan twifelen of zij staan wel vast in de genade. En een kleine genade is hun toch groot genoeg, om er slechts door in de hemel te komen. Maar helaas! Het is te duchten, dat vele mensen, op het einde, nog eens zeer droevig zullen gewaar worden, dat zij hun kostelijke zielen enkel met as gevoed hebben, en dat de satan en hun eigen harten hen met een vals denkbeeld van de genade zeer lelijk bedrogen hebben. De genade, wel gevat, is een zekere en veilige weg naar de Hemel, maar kwalijk gevat, is zij een bedrieglijk lokaas van de duivel, om zijn tienduizenden te slepen naar de hel. O, dat de mensen dan nog eens ernstig zochten, om een gezond begrip te krijgen van de genade van God! De Tollenaar, die hier met zijn geval voor hun

ogen staat afgeschilderd, kon hun nog verstrekken tot een bekwame Leermeester, indien zij zo gelukkig mochten zijn, van maar eens recht acht op hem te nemen.

Hij had drie dingen, waarop een ieder te letten heeft.

1. *Hij geloofde met zijn hart aan de genade Gods, door de Middelaar Jezus Christus, zoals het heilig Evangelie dezelve de arme, boetvaardige zondaren zeker verkondigt.* Hier was hij, in zijn binnenste, geheel van overreed, als het ware, (want de parabel dient toch behandeld te worden in de vormelijke manier van een ware historie), door de werking des Geestes. Zo zeker, als hij wist, dat hij een vloekwaardig zondaar, en dat God oneindig heilig en rechtvaardig was, alzo zeker wist en vertrouwde hij ook, dat God, in de Middelaar Zijn Zoon, voor de ware, boetvaardige en gelovige zondaren, zoals hij er zelf een was, oneindig genadig, goedertieren en barmhartig is, en dat Hij de dood en het eeuwig verderf van die arme zondaren niet begeert, maar geheel genegen is om hen, op hun waarachtig berouw en geloof hun zonden te vergeven, en hen met armen van liefde te omhelzen, en hun het eeuwige leven te schenken. Dit Goddelijk licht des geloofs brak eindelijk helder door in zijn ziel, door al de dikke wolken van zonde, vloek en toorn, enz., welke over zijn benauwd en verslagen gemoed, van alle kanten, als gespreid waren, om welke reden hij er zeker onder had moeten vergaan, als maar alleen de liefelijke stralen van de Zon der gerechtigheid, in zijn arm duister hart, niet helder waren komen schijnen.
2. *Hij had de genade, welke hij aldus geloofde, ook geheel in zijn gevoelen voor zichzelf nodig.* O, niets anders, dan die allerdierbaarste barmhartigheid en genade van de ontfermende God in Christus kon hem van zijn zonden verlossen, van de eeuwige dood bevrijden en hem zalig maken! Al zijn heil lag alleen opgewonden en besloten in die vrije Goddelijke genade. Die moest hij toch alleen maar hebben. De Heere moest Zich slechts, in een weg van genade, door Zijn Zoon, met hem arme zondaar verzoenen, en dan was hij voor eeuwig behouden en ten hoogste gelukzalig. Dan kon hij alles gemakkelijk missen, als hij maar deze rijkdom van Gods ondoorgrondelijke genade in eigendom mocht bezitten. O, wat is de verslagen ziel van een nederige Tollenaar ook niet wonderlijk verliefd op de vrije genade! Wat schat hij die niet hoog! Indien hem God, in plaats van dezelve al de schatten, wellusten en heerlijkheden van de wereld wilde aanbieden, hij zou Hem dan zeker antwoorden: *ach, ontfermende Heere! Geef mij liever met de honden maar kruimeltjes van Uwe dierbare barmhartigheid, zo wil ik arm zondaar U dan eeuwig daarvoor loven, laat ik slechts alleen Uw gunst hebben, dan heb ik alle wellusten, alle schatten, alle heerlijkheden.* Dit mag recht hongeren en dorsten naar Christus en de genade heten.
3. *De Tollenaar greep de genade ook gelovig met zijn hart aan.* Alle andere steunsels en toevluchten van vertrouwen, ook zelfs de allerheimelijkste, waren hem nu geheel ontzonken, en Gods blote barmhartigheid in Christus bleef nu maar zijn enige grond. Daar wierp hij zich geheel op neer, en hierop kwam hij nu voor God, evenals de koningin Esther, die het enkel waagde op de genade van koning Ahasvéros, en op zijn goedgunstigheid voor haar, om voor zijn beduchte troon te verschijnen met haar tranen en

met haar smekingen, zeggende: *wanneer ik dan omkom, zo kom ik om*, Esther 4:16. Hoe verschrikkelijk de troon van de hoge God ook voor een onheilige en helwaardige zondaar is, zodat een enkel opslag van Gods oog hem licht voor eeuwig vandaar kan wegstormen, nochtans de arme Tollenaar, wetende, uit de gewisse beloften van het Heilig Evangelie, wat een diepe afgrond van genade en barmhartigheid, door Christus, daar binnen in Gods hart is voor de boetvaardige en verslagen zondaren, mocht hier dan ook denken: *wanneer ik arm schepsel, die toch al evenwel voor eeuwig verloren ben, dan omkom, zo kom ik om*. Ik zal mij echter tot die hooggeduchte troon heen wenden, enkel vertrouwend, en mij daarop geheel verlatende, dat Hij mij de scepter van Zijn genade zal toereiken. Hierop treedt hij dan ook toe in geloof, en werpt zich neer voor Gods voeten, en grijpt met een bevende hand, als het ware, de hoornen aan van het Altaar van Zijn genade, als hij bad: *o God! wees mij, zondaar genadig, ik werp mijn verloren ziel, wil hij zeggen, geheel neer, o God, in de wijde en diepe zee van Uw grondeloze barmhartigheid, laat mij daarin niet verdrinken! Uw genade alleen behoudt toch een arme dode zondaar nu in het leven, opdat hij U eeuwig mag prijzen*.

Ziet, dit is de rechte inhoud van een gelovig Evangelisch tollenaarsgebed. Hij gelooft waarlijk de genade, hij acht die hoog boven duizend vergankelijke werelden, en hij grijpt die aan en werpt er zich geheel op neer, en als hij toch moest sterven, dan wil hij nergens anders dan alleen aan Gods voeten en voor Zijn Genadetroon sterven, maar hij kan niet geloven, dat hij daar zal sterven, wegens 'de beweging van de ingewanden van Zijn barmhartigheid'. Laten nu de geveinsden en tijdgelovigen vrij duizendmaal beproeven, om dit de tollenaar aldus na te doen, maar het zal hen nooit gelukken. Zij mogen gaan neerzitten, als op de buitenste kant van de genade, en er hun voeten in spoelen, ja, ook hun handen en hun aangezichten totdat zij er weer wit en rein uitzien, en zalven voorts hun hoofd zeer net met olie, zodat zij nu recht blinkende geveinsden zijn. Maar de Tollenaar sprong, als het ware, geheel van land, en wierp zich midden in het diepe badwater van Gods genade. Hij dompelde zich daar in, en dreef en zwom daarin. Hij zonk geheel gelovig onder in de genade en in het reine bloed van Christus. Dit is het grote geheim van de heilige leer van het Evangelie, en dat geheim is alleen voor de ware boetvaardigen, die zichzelf door de zonde en de vloek ten enenmale verloren achten, en die nu niet langer kunnen drijven op het kurk van hun tranen of goede begeerten.

Ach, geraakten vele bekommerde en benauwde harten, die er onder ons zijn, dat kurk ook maar eens recht kwijt, zij lieten zich dan ook aanstonds enkel drijven op de Goddelijke genade, op de verdiensten van een gekruiste Middelaar en alléén op de Evangelische beloften van Hem, Die geen man is, dat Hij liegen zou, of een mensenkind, dat het Hem berouwen zou. Maar helaas, men steekt die sukkelende en halfovertuigde zielen dikwijls nog te veel riemen onder het hart, waaraan zij dan nog vastgebonden blijven hangen, en in het badwater van Bethesda niet kunnen neergelaten worden, als dat beroerd wordt. Dit is het grote ongeluk van menige kostelijke ziel, die reeds lang in de genade volkomen zou getreden zijn, tot haar eeuwige behoudenis, indien zij maar alleen haar laatste ijdele steunsel eens geheel verloren had. Doch nu zij dat nog vasthouden, met beide haar handpalmen, is het haar niet mogelijk, de genade oprecht aan te grijpen met de hand des geloofs. Zij mogen roepen om

genade, maar zij kunnen die niet aangrijpen, omdat zij zichzelf niet los kunnen laten. Helaas, de put der Genade is voor de zodanigen veel te diep, en zij hebben geen emmer des geloofs om mee te putten. Wat geloof zij schoon ook mogen hebben, het kan niet toereiken tot aan het water van de Genade, om dat te scheppen, op te trekken en te brengen binnen in hun ziel. *Dit doet alleen het geloof van de werking Gods, die Christus uit de doden opgewekt heeft, waardoor wij met Hem begraven zijn in de Doop, Kol. 2:12. Niemand kan tot Christus of de genade komen, tenzij de Vader die Hem gezonden heeft, hem trekke, Joh. 6:44.*

Laat ons hier dan nog eens recht leren, om toch veel met die verlegen en bekommerde zielen, welke ons meest aangaan, voor de troon des hemels op onze knieën te liggen, en ootmoedig aldaar te smeken en geduldig te wachten om een genadige uitstorting van de Geest des geloofs voor haar, dat die haar eerst mocht binden met mensenzelen en trekken met touwen van Liefde en Genade. Mogelijk zal het de Heere beschikken, dat deze onze Verhandeling nog zal gelezen worden van sommige bedrukte en ongetrooste consciënties, die weten zullen, dat wij reeds menige traan voor hun zaligheid gestort hebben, en dat wij ook nog niet ophouden met voor hen onze knieën te buigen. Ach dat de eeuwige Genade, terwijl zij dit arme geschrift zullen lezen, nog eens losbrak, om de vast gesloten deuren en grendelen van hun harten zelf open te breken, en dat zij als duiven, die nog nooit een ware en rechte rust voor het hol van haar voet, hier op de wereld of elders gevonden hebben, eens mochten haastig invliegen door het geopende venster van de Ark der Genade, bij de gezegende Noach en zijn huisgezin! *Want ik bezweer u, gij dochteren van Jeruzalem! die bij de reeën, of bij de hinden des velds zijt, dat gij die liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve luste, Hoogl. 2:7.* O wonderlijke Liefde van hemelse Genade, die zo lang slaapt, totdat de dag aankomt en de morgenster opga in de harten van de arme verloren zondaren! De Genade regent wel als Manna rondom onze tenten, maar dan geeft God aan Zijn arme gelovigen ook nog de honger en de kracht, om te treden buiten de legerplaats van de eigengerechtigheid, en aldaar dat hemelse manna in hun schoot op te rapen en vrolijk naar huis te dragen, terwijl het water uit de steenrots hen vloeiende achterna stroomt. En dan heet het: *zij zullen niet hongeren, noch dorsten, en de hitte en de zon zal hen niet steken; want hun Ontfermer zal hen leiden, en Hij zal hen aan de springaders der wateren zachtens leiden, Jes. 49:10.* Hoe staat een ontfermende Christus dan heden nog te kloppen aan de deuren van degenen, die, helaas, nog gebonden zijn met het juk van het ongeloof op hun kinnebakken, en roept: *Indien iemand Mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij Openb. 3:20.* Wat verschoning zullen zij toch hebben, indien zij die Beminde van hun zielen daar nog langer zullen laten staan, *terwijl toch Zijn hoofd reeds is vervuld met dauw en Zijn haarlokken met nachtdruppen? Hoogl. 5:2.* Nu zij een Tollenaar vooruit hebben zien gaan tot de troon der genade, zullen zij nu achterblijven? Wanneer reeds de hoeren en tollenaars hen zijn voorgedaan in het Koninkrijk der hemelen, zullen zij niet volgen? Wat zou dat te zeggen zijn! Laten zij eens aandachtig lezen, wat er geschreven staat, *Hebr. 10:37, 38. Nog een zeer weinig tijds, en Hij Die te komen staat, zal komen en niet vertoeven; maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven; en zo iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen.*

Dit is dan de grote en heilige les, welke de Tollenaar ons hier met zijn gebed komt leren, dat namelijk een ware en oprechte boete nooit zonder een waar geloof is. Door de een verliest de zondaar het leven bij zichzelf en uit de werken der Wet, en door het andere vindt hij het leven weer voor eeuwig uit genade in Christus. Wanneer een zondaar recht boetvaardig is, dan is zijn hart geheel verslagen door het gevoelen van de zware last van zijn zonden en van Gods rechtvaardige vloek en schrikkelijke toorn. Deze last drukt de arme mens als ter aarde neer, en hij wordt daar ten enenmale onder vermoeid. Indien hij geen gelovig toevorst kon hebben tot de genadige Majesteit Gods in Christus, en met de gewonde Israëlieten niet kon zien op de verhoogde koperen slang, *de gekruiste Zoon des mensen*, zo moest de ellendige en verslagen zondaar dan nu geheel bezwijken en vergaan, want hij vindt niets, waar hij zijn leven door kan redden en behouden, dan alleen Christus en de genade. De geveinsde weet altijd in zijn hoogste nood, wanneer hij in gevaar is om te verdrinken, nog een plank aan te grijpen van zijn eigengerechtigheid en daar drijft hij dan zo op heen, totdat hij eindelijk hier of daar aan land komt. Maar een oprecht boetvaardige, die geheel onder de last van zijn zonden en van Gods toorn verslagen is, weet zich, noch door tranen, noch door goede begeerten, noch door schielijke blijdschap of enig waangeloof of iets anders meer te redden. O nee, die ziet en vindt zich met dat alles geheel en voor eeuwig verloren. Er is niets voor hem, dan enkel de Heere Jezus Christus en dien gekruist, en Gods loutere barmhartigheid, aan de recht boetvaardige en verslagen zondaren in het heilige Evangelie om niet beloofd. Hoe zou hij dan sterven, zonder die aan te grijpen? Zal de naam des Heeren voor ons een sterke toren zijn, en zou een ware boetvaardige ziel, die nergens enige schuilplaats weet te vinden, daar dan niet heen lopen, om in een hoog vertrek gesteld te worden? Spr. 18:10. Of de boete is niet volkomen, of zij moet anders zeker uitlopen in het geloof, waartoe zij Gods geordineerde weg is. Want in het waangeloof of in de wanhoop kan een ware boete nooit eindigen, omdat de Heilige Geest dan Zijn eigen werk verliezen zou, hetwelk Hij alleen heeft aangelegd, om de arme zondaar zalig te maken. Kortom, hij, die eenmaal zekerlijk verwezen en veroordeeld is, om zijn zonden in zijn eigen consciëntie voor de troon der gerechtigheid, die moet, zonder verzuim, vandaar oprecht gelovig appelleren tot de troon der genade, indien hij zal behouden worden. En alzo moet hij dan noodzakelijk, terwijl hij staat in de boete, nog een trede verder doen, en stappen ook, met zijn hart, in het geloof over, aanziende dat bloedrode lijden van Christus, en dat aangrijpende als de enige volkomen verzoening van zijn zonden. Al wie dat niet kan doen, die kan ook geen genade ontvangen, want God schonk aan niemand ooit genade buiten Christus. *Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der Wet*, Rom. 3:28.

Dit dan was ook boetvaardige mond van de Tollenaar.

En zo is de leer van de Evangelische boetvaardigheid, of van de ware overtuiging der zonden (welke wij eerst, volgens de Catechetische leiddraad hadden voorgesteld), nu met dit schriftuurlijk voorbeeld nog nader opgehelderd, en zo wij achten, ook genoegzaam bevestigd. Men kan daar nu uit zien, waar men op te letten en nauwkeurig op acht te nemen heeft, als men genegen is, *om een grondig onderzoek naar zijn eigen boetvaardigheid te doen*. Laat een iegelijk dan maar vragen, waar zijn mijn boetvaardige voeten, mijn

boetvaardige ogen, mijn boetvaardige handen en mijn boetvaardige mond? Waar zijn die tezamen, en waar is ieder teken van mijn boetvaardigheid in het bijzonder? Want die eens waarlijk boetvaardige voeten, ogen, handen en mond ontvangen heeft, die zal dezelve, met de tijdgelovigen, niet weer zo aanstonds afleggen of verliezen, maar die zal, levende en wandelende door de Geest, dan ook nog dagelijks, in oprechte en steeds aanwassende boete over zijn zonden voor de hoge God leven, overeenkomstig de verzoende en kinderlijke staat van een christen. Die eens een waar boetvaardig Tollenaar geworden is, die zal nooit een verwaande Farizeeër worden. De boetvaardigheid des harten is niet slechts een inblijvende, maar ook een toenemende genade van de Geest in alle oprechte kinderen van God, en dezelve zal duren, zo lang als hun zonde duurt. Dit is alweer een gewichtig stuk van onderscheid tussen de ware gelovigen en de waangelovigen, van welke deze doorgaans snel opgroeien in de hoogte, terwijl de anderen hun wortelen neerwaarts schieten naar de laagte. Als de waangelovigen het juk van de boete eens gedragen hebben voor een tijd, dan werpen zij dat van hun hals af, als onhandige koeien, of zij gespen het liever zo los en ruim aan, dat zij het wel altijd met gemak kunnen dragen. Het schijnt hun toe, alsof de boete zo geen dagelijks werk meer was voor een Evangelisch christen, die al heel wat anders te doen heeft, dan nog steeds over zijn zonden te treuren. Zij menen dat een welgesteld christen de leer van de genadige verzoening door Christus' bloed zowel gevat en begrepen moet hebben, dat hij ook zelfs geen ogenblik meer voor zijn zonden of voor Gods toorn moet stilstaan. De rechtvaardige moet maar uit het geloof leven, dit is het al. En waarlijk is het ook zo, als het maar een recht boetvaardig geloof is, en geen bedrieglijk en ijdel waangelooft en waarin de blinkende Farizeeën leven, *en al degenen, die de genade Gods slechts veranderen in ontuchtigheid, en de enige Heerser God en onze Heere Jezus Christus met hun hart en daden verloochenen*, Judas vs. 4.

Hiertegenover staat een ander soort van geveinsden, welke men *Wettische geveinsden* mag heten, die wel altijd treuren over de zonden, doch die zonden nooit recht haten, noch immer met hun last oprecht gelovig tot Christus komen. Het voorgaande soort, die wij eerst genoemd hebben, heeft een *geloof zonder boete*, en deze hebben een boete zonder geloof, en daarom hebben zij beide noch ware boete, noch een waar geloof.

Geheel anders is het gelegen met de oprechte zielen, welker werk in waarheid is. Het Goddelijk geheim van haar staat is hierin gelegen, dat zij door de inwoning van de Geest, die bij haar blijft, altijd een gelovige boete behouden en een boetvaardig geloof, en dat zij steeds in beide ongeveinsd wandelen en toenemen, naar de mate en trap van een ieders bijzondere genade. Deze is de rechte gelegenheid van het ware Christendom, hoe meer boete, hoe meer geloof, en wederom, hoe meer geloof, hoe meer boete. En beide dienen zij tot bevordering van de heiligmaking, en om de harten van de ware gelovigen steeds dieper te wortelen in Christus. Het nauw en vast verband tussen deze drie: boete, geloof en heiligmaking, is het grote wondergeheim van de hemel, hetwelk de geveinsden in hun staat nimmermeer recht verstaan. *Want de verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen*, Ps. 25:14. Laat ons dan maar alleen die drie sterke hengsels van het Christendom nooit enigszins losmaken, zo zullen wij, door Gods genade, een vast Christendom bouwen op de Rotssteen Christus, hetwelk de poorten der hel nooit zullen

kunnen overweldigen, hoezeer het dan ook al mocht geschud en bewogen worden.

Zo hebben wij dan nu enigszins omstandig aangewezen, hetgeen wij oordelen dat dienstig kon zijn met Gods genadige zegen voor een ieder Christelijk mens tot een zorgvuldige beproeving van zijn hart omtrent het eerste hoofdstuk van de heilige Evangelieleer, behelzende de kennis der zonden en ellenden, of hij namelijk van dezelve, door de kracht en genade van de Heilige Geest, ook een zodanige ware, hartelijke overtuiging bekomen heeft in zijn gemoed, als hem hier nu voor ogen gesteld is, en welke in de grond geheel onderscheiden is van alle gewone overtuigingen van de geveinsden en tijdgelovigen.

Ach, of de Heere nu mocht geven, dat de mensen hier aandachtig bij stil mochten staan, en dat zij toch van dit eerste stuk niet eerder mochten afscheiden, voor dat zij deswege in hun waarachtige staat voor God een gemoedelijke duidelijkheid en ruimte gekregen hebben, waarop zij nu met goed beraad door Zijn genade de grote eeuwigheid zouden begeren af te wachten. Want het is volkomen zeker, dat dit eerste stuk van de kennis van onze ellenden gelijk als de grondslag is van alles, wat daar nu verder van ons staat ingezien en onderzocht te worden. Daarom zal ook niemand, die hier met zijn gemoed nog niet wel genoeg voor de Heere terecht kan raken, in dit eerste beginsel van het genadewerk van de Heilige Geest met enige rechte vrucht of voordeel tot een verder onderzoek van Zijn staat kunnen overgaan. De goede uitslag van een ware zelfbeproeving hangt onder Gods zegen toch ten enenmale hiervan af, dat wij de vaste en natuurlijke orde van de Evangeliewaarheid (zo als die ons in de Catechismus en doorgaans in de Heilige Schrift wordt voorgedragen), ten nauwkeurigste komen te volgen en in acht te nemen. Met dit ene slechts te verzuimen, of maar los te behandelen, zonder een behoorlijk gewicht op deze zaak te leggen, worden de mensen van de satan zeer lichtelijk misleid en bedrogen, die achten, dat zij een goed geloof bij zichzelf gewaar worden, en dat zij een genoegzame duidelijkheid vinden in hun gemoed omtrent de leerstukken van de Verlossing en van de Christelijke dankbaarheid of heiligmaking, terwijl zij dat van de kennis der zonden en ellenden juist zo grondig en zo onderscheidenlijk wel niet in zichzelf ontmoeten. En hier treden de zodanigen gewoonlijk dan zo maar overheen, en zijn gereed om hun arme consciënties tot vervulling van dat gebrek zoetvoerig te pleisteren met de loze pleister van een zogenaamde *Evangelische bekering*, waardoor men de gehele overtuigingsleer, welke nochtans als de grondslag van de ware leer van het Evangelie is, meestendeels ongevoelig verliest, en aldus maar een los gebouw van een ingebeeld Christendom opslaat, zodanig, als eigen is aan de tijdgelovigen, die de ware en grondige overtuiging uit de Wet toch altijd missen.

Deze ongelukkige mensen bouwen hun zogenaamd Evangelisch Christendom dan zeer subtiel op de oude waggelende fundamenten van het gebroken Werkverbond, dewelke door een gewone overtuiging van de Geest, wel enigszins geschud en bewogen, maar nooit nog door een ware zaligmakende overtuiging geheel en al ingestort, en binnen in het hart opgebroken en omvergeworpen zijn. En dus blijft het dan toch altijd een ondeugend gepleisterd gebouw, hoe hoog en hoe sierlijk het ook mocht opgehaald worden.

Al wie dan zijn eeuwige zaligheid waarlijk lief heeft, die arbeide toch, om hieromtrent met de uiterste zorgvuldigheid te werk te gaan, en wachte zich voor deze bedrieglijke list van de satan van een Evangelische bekering, zonder een vooraf gelegde goede

grond, van een Wettische overtuiging, die diep genoeg doordringt tot in de binnenste delen van het hart, door welke de mens alleen een gepast voorwerp voor Christus en voor een weg van Evangelische genade of bekering waarlijk gemaakt kan worden. Gelijk als even hierin de gehele kracht en ziel gelegen is van onze Gereformeerde leer, zoals dezelve tegen alle Pelagiaansgezinde leringen vlak overstaat, alzo ligt daarin ook de voornamste grond van het wezenlijk onderscheid tussen het gewone en het zaligmakende werk van de Heilige Geest. Daarom is het dan ook zeker, dat wij in een zaak van zo grote aangelegenheid niet anders, dan met de uiterste behoedzaamheid altijd hebben te werk te gaan.

Maar als wij waarlijk omtrent de kennis onzer ellenden, volgens de voorgeschreven regel van de beproeving door Gods genade, een gemoedelijke klaarheid en ruimte voor onszelf hebben mogen bekomen, dan zullen wij hier nu verder naar de leiding van het Catechetisch richtsnoer van de Christelijke leer overgaan tot het *Hoofdstuk der Verlossing*.